

... Or A Roadmap for Using Grounded Theory

İlhan GÜNBAIYI, Akdeniz University, ORCID ID: 0000-0001-7139-0200
Volkan AŞKUN, Akdeniz University, ORCID ID: 0000-0003-2746-502X

Abstract

Grounded theory (GT) is considered as a systematic approach that is useful and has a wide range of applications in describing, understanding, and analyzing both action and change, and generalizing through theoretical development and abstraction. With the progressive, cumulative, social, objective, dynamic, and temporal characteristics of scientific knowledge, GT has been undergoing an evolutionary process of different types since 1967, and the international interest in GT has been steadily increasing. There are studies in many different fields such as sociology, environmental studies, international politics and policy, nursing, psychology, education, business, gender, urban planning, software development, criminal justice, social work, race and ethnicity, construction management, engineering education and tourism. Likewise, in Türkiye, interest in GT is on the rise, albeit limited, in the fields of nursing, basic education, higher education, and management. However, it is seen that the strong qualitative characteristics of GT are not covered especially in national publications. Scientists, editors, and reviewers should aim to reach more qualified scientific outputs both nationally and internationally in the studies that researchers will conduct in GT. The proposed roadmap has 12 steps and each step includes detailed content and questions that researchers, editors, and reviewers should ask for quality GT studies.

Keywords: Grounded theory, pragmatic, constructivist, qualitative research, Charmaz

Inonu University
Journal of the Faculty of
Education
Vol 24, No 3, 2023
pp. 1671-1697
DOI
10.17679/inuefd.1331239

Article Type
Research Article

Received
22.07.2023

Accepted
23.12.2023

Suggested Citation

Günbayı, İ. & Aşkun, V. (2023). ... Or a roadmap for using grounded theory, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 24(3), 1671-1697. DOI: 10.17679/inuefd.1331239

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Grounded theory (GT) is a scientific method that provides guidelines for conducting qualitative analysis. It has been widely used in various fields and has influenced common qualitative research practices. GT allows researchers to examine processes at multiple levels of analysis and encourages the creation of original analysis. It helps researchers describe, explain, and conceptualize data, and construct new concepts to explain what is happening. GT is increasingly being used in diverse fields and has gained attention in Turkey, although there is still limited contribution from the country to the international scientific world in the context of GT. The study aims to provide a roadmap for scientists, editors, and referees to bring national and international GT studies to the scientific community. The study adopts the interpretive paradigm and conducts a literature review to synthesize previous research and discuss the definition, types, philosophy, and research process of GT (Gunbayi, 2020a, 2020b, 2020c). It proposes a roadmap for conducting a qualified study using pragmatic constructivist grounded theory (PCGT).

Grounded Theory Roadmap

Philosophy

The researcher should try to achieve methodological self-consciousness (Charmaz, 2017b). When choosing a particular topic, methodology, and method, researchers have to pay attention to its compatibility with their research goals, and questions. Which version of GT they adopt is important in this sense. It is recommended to have the necessary information about the type of qualitative inquiry adopted in the PCGT that is included in the roadmap of the study. If possible, work with a consultant who is knowledgeable about the approach. In this step, if the researchers are pragmatic constructivists, they should provide information about this.

Role of the Researcher

It assumes that the subjectivity of the researcher affects the research process. It acknowledges the researcher's participation in data generation with the participants, advocates training in interviewing, and aims to examine meanings, actions, and processes (Charmaz, 2021). In this step, the researcher should inform and explain in detail about his/her reflective and interpretive stance in a two-way interaction with the participant.

Purpose of the Study

The purpose of conducting PCGT research is to study individual and collective actions and to describe sociological and social psychological processes. When it comes to data collection, GT researchers use the methods that best fit their research problem and the questions that arise when analyzing the data. In this step, the researcher should provide information about the purpose of the study and how it focuses on processes and actions.

Sampling Procedures

The qualitative researcher is not passive in participant selection and sample selection is not a process left to chance. The researcher can benefit from Figure 2 in this and subsequent steps. The researcher should define the initial sample at the beginning of the research, define

the theoretical sampling of the categories that emerged in the process, and indicate how the theoretical sampling has an impact on participant selection in the following stages.

Data Collection

In various disciplines, the acquisition of comprehensive data frequently entails the process of acquiring and assimilating narratives from individuals who have undergone or are currently undergoing a specific set of circumstances (Charmaz & Thornberg, 2021). A continuous iterative process is required to establish a reciprocal relationship between the collected data and the analysis, with the aim of directing subsequent data collection efforts and refining the emerging analytic categories. In this stage, it is imperative to establish the methods for data collection.

Memos

Memos (analytical notes) are written as creative strategies to learn about the data. During data collection, coding, and analysis, GT researchers raise new questions and formulate ideas about the data, codes, or relationships between codes. They do this by writing memos, which are referred to as analytical, conceptual or theoretical notes. Memos should be written during the study process to indicate how a theory is formulated about concepts and categories.

Analysis and Coding

Codes are the process of describing what the data are about (Bryant & Charmaz, 2019) and they develop as a result of PCGT researchers' examination of the data. PCGT coding considers what people are doing and looks at what actions their stated views are taking or implying. In this step, detailed information about the concurrent coding process, and initial, focused and theoretical coding should be provided.

Revising the Literature

PCGT advocates an open, non-binding, critical, and analytical approach. In contrast to Glaserian GT, but in line with Straussian and PCGT, a review of the literature is suggested to establish a defensible rationale for the study, to avoid trying to reinvent what already exists, and to increase theoretical sensitivity (Charmaz & Thornberg, 2021). In this step, information should be provided about how the literature was initially utilized and how the categories that emerged during theory development were linked to the literature.

Theoretical Saturation

Saturation refers to the absence of repetitiveness in pattern perception. The examination of the comparisons between these events allows for the identification of distinct characteristics of the pattern until no additional features of the pattern are observed (Charmaz, 2006; Glaser, 2001). During this phase, it is imperative to provide comprehensive explanations regarding the concepts, categories, and the emerging theory in order to achieve theoretical saturation.

Conclusions/ Theory

PCGT links theorizing and research practice and foregrounds people and their perspectives. The way a PCGT researcher does this is similar to abductive reasoning in pragmatist logic (Charmaz et al., 2018; Peirce, 1979). In this step, information about the basic social

interactions, social processes, and relevant categories of the emerging theory should be provided. Most importantly, the researcher should quote the participants and discuss them at this point.

Evaluation Criteria

Regardless of which version of GT researchers use, it is recommended to review their specific research evaluation criteria. It can be stated that if the PCGT researchers pay attention to the criteria, they will add extra qualitative value to their studies. In this step, the researcher should provide detailed information about the PCGT criteria of Credibility, originality, resonance, and usefulness.

Discussion

In this part of the GT study, the concepts derived from the literature review conducted after theory building are used to discuss what the relationships mean. In this step, the researcher should indicate the main relationships between categories and codes by relating them to the literature.

Conclusion and Recommendations

Kathy Charmaz's PCGT has been developing and transforming day by day with the interaction of other genres and has been spreading even after her death on July 27, 2020. It is valuable that the use of PCGT, which has made such a strong contribution to the international literature, has become widespread in Turkey in a qualified way. It is hoped that by answering the questions in the study designed for this purpose, it will contribute to the researcher before, during, and at the end of the research or to the editors and reviewers in order to evaluate the studies in the context of GT.

It is observed that PCGT can be used regardless of the field of study. In other words, researchers in Turkey can use a systematic approach with strong qualities such as PCGT in any study they want. In addition, if researchers use PCGT in mixed methods (Aşkun & Çizel, 2020) research as well as qualitative research, it will make a strong contribution to the literature. At the same time, in both qualitative, quantitative, and mixed research, researchers can benefit from qualitative comparative analysis in which both qualitative and quantitative data can be used separately or together (Çizel, Aşkun, & Çizel, 2022).

Grounded Teori ya da Temellendirilmiş Kuram, Gömülü Teori, Kuram Oluşturma vs. Kullanımı Adına Yol Haritası

İlhan GÜNBAIYI, Akdeniz Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0001-7139-0200

Volkan AŞKUN, Akdeniz Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0003-2746-502X

Öz

Grounded teori (GT) hem eylemin hem de değişimin tanımlanması, anlaşılması ve analiz edilmesi, teorik geliştirme ve soyutlama yoluyla genelleme yapabilmesi aynı zamanda yararlı ve geniş bir uygulama alanı bulan sistematik bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Bilimsel bilginin ilerleyici, kümülatif, toplumsal, nesnel, dinamik, geçici özellikleriyle 1967 yılından bugüne farklı türlerde evrimsel bir süreç geçiren GT'ye olan ilgi uluslararası anlamda sürekli artmaktadır. Özellikle sosyoloji, çevre çalışmaları, uluslararası politika ve siyaset, hemşirelik, psikoloji, eğitim, işletme, toplumsal cinsiyet, şehir planlama, yazılım geliştirme, ceza adaleti, sosyal hizmet, ırk ve etnik köken, inşaat yönetimi, mühendislik eğitimi ve turizm gibi birçok farklı alanda çalışmaların olduğu görülmektedir. Aynı şekilde Türkiye'de GT'ye olan ilgi sınırlı da olsa hemşirelik, temel eğitim, yüksek eğitim ve yönetim alanlarında artma eğilindedir. Ancak GT'nin sahip olduğu güçlü niteliksel özelliklerin özellikle ulusal yayınlarda işlenmediği görülmektedir. Araştırmacıların GT özelinde yapacakları çalışmalarda hem ulusal hem de uluslararası daha nitelikli bilimsel çıktılara ulaşılması bilim insanları, editörler, hakemler tarafından hedeflenmelidir. Bu anlamda çalışmada, Kathy Charmaz'ın pragmatik konstrüktivist bakış açısıyla GT kullanımı adına yol haritası önerisi amaçlanmaktadır. Önerilen yol haritası 12 adımlı olup her adımda detaylı içerikler ve araştırmacıların, editörlerin ve hakemlerin nitelikli GT çalışmaları adına sormaları gereken sorular yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Grounded teori, pragmatik, konstrüktivist, nitel araştırma, Charmaz

İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 24, Sayı 3, 2023
ss. 1671-1697
[DOI](#)
10.17679/inuefd.1331239

Makale Türü
Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi
22.07.2023

Kabul Tarihi
23.12.2023

Önerilen Atıf

Günbayı, İ. & Aşkun, V. (2023). Grounded teori ya da temellendirilmiş kuram, gömülü teori, kuram oluşturma vs. kullanımı adına yol haritası. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 1671-1697. DOI: 10.17679/inuefd.1331239

Grounded Teori ya da Temellendirilmiş Kuram, Gömülü Teori, Kuram Oluşturma vs. Kullanımı Adına Yol Haritası

Giriş

Grounded teori (GT), bireysel ve sosyal yaşamı keşfetmek ve teorileştirmek için yararlı bir yöntemdir (Charmaz, 2017a). GT, nitel analizin nasıl yapılacağına dair esnek, açık ve net yönergeler sunar. GT sadece binlerce araştırmacının çalışmalarını tamamlamasını sağlamakla kalmamış, aynı zamanda diğer nitel analiz türlerine de yön vermektedir. Günümüzde yaygın olan eş zamanlı veri toplama ve analiz etme, verileri kodlama ve memos (analitik notlar) yazma gibi nitel araştırma uygulamalarının tümü GT kökenlidir (Charmaz, 2014a; Corbin & Strauss, 2015; Glaser, 2001; Glaser & Strauss, 1967). GT kullanmayan nitel araştırmacılar, kodlama ve memos yazmayı teori oluşturmaktan ziyade genel temaları sıralamak ve sentezlemek için kullanmaktadır (Saldaña, 2016). GT, süreçleri çoklu analiz seviyelerinde incelemeyi kolaylaştırır ve görünmez süreçleri şeffaf hale getirmeyi teşvik eder (Bryant & Charmaz, 2019). Buna ek olarak, bir sürecin incelenmesi özel ile genelin ve bireysel ile sosyal bağlamın birbirine bağlanmasına yardımcı olur. GT, araştırmacıyı verilerine ve ortaya çıkan analize dahil eder ve böylece onu harekete geçirmeye ve ilerlemeye teşvik eder. Bu yöntem, verilerde neler olduğunu tanımlamaya, açıklamaya ve kavramsallaştırmaya yardımcı olur. Çeşitli GT temel soruları ve stratejileri, araştırma süreci boyunca analitik düşünmeye teşvik eder. Kodlama ve karşılaştırmalı analize erkenden dahil olmak, verilerle ilgili fikirleri ortaya çıkarır ve bunları daha fazla sorgulanması için araştırmacıyı teşvik eder. Giderek daha fazla odaklanılan veri toplama ve analiz arasında gidip gelmek, özgün bir analiz oluşturmaya teşvik eder (Charmaz, 2017a, 2017b). GT, çalışmayı hızlandırır ve onu yönetilebilir, verimli ve heyecan verici hale getirir. GT, araştırmacıların yalnızca verileri sentezlemesine değil, aynı zamanda olan biteni açıklayan yeni kavramlar inşa ederek betimlemenin ötesine geçmesine de yardımcı olur (Morse vd., 2021). Bu anlamda GT dahilinde araştırma geliştirilmesi ve buna göre verilerin toplanıp analiz edilmesi bilim dünyasına kazandıracak enformasyonun niteliğini artırma potansiyeline sahiptir.

Sosyoloji, psikoloji, hemşirelik, eğitim, işletme ve toplumsal cinsiyet çalışmalarındaki güçlü varlığına ek olarak, GT uluslararası politika ve siyaset, şehir planlama ve mimarlık, çevre çalışmaları, yazılım geliştirme, ceza adaleti, sosyal hizmet, ırk ve etnik köken, inşaat yönetimi, mühendislik eğitimi ve turizm gibi çeşitli alanlarda kullanımı yaygınlaşmaktadır (Bryant & Charmaz, 2019). Bunun yanı sıra Scopus veri tabanında anahtar kelimelere göre GT makale çalışmaları incelendiğinde (10 Temmuz 2023) 14.995 çalışmadan Türkiye’den 85 makale yer alırken, ağırlıklı olarak hemşirelik, temel eğitim, yüksek öğretim ve yönetim konuları dikkat çekmektedir. Bu 85 çalışmadan 41’i ise son üç yılda yayımlandığı görülmektedir. Uluslararası bilim dünyasına Türkiye’den GT bağlamında sınırlı katkı sağlandığı gözlenirken her yıl GT’ye ilginin de arttığı söylenebilir.

Bahsi geçen çalışmalar dışında Türkiye’de yapılacak çalışmaların uluslararası niteliğe ulaşması adına ülkemizde GT çalışmalarını yayımlayan dergilerde yer alan editörlere ve hakemlere büyük sorumluluk düşmektedir. Bu anlamda çalışmada hem bilim insanlarına hem de editör ve hakemlere ulusal ve uluslararası nitelikte GT çalışmalarını bilim dünyasına kazandırmaları adına bir yol haritası önerilmesi amaçlanmaktadır. Bu anlamda çalışmada, araştırmacıların hermenötik ilgi temelinde araştırılan konuyu anlamaya, açıklığa kavuşturmaya ve yorumlamaya yönelik hareket etmesinden ötürü yorumlayıcı paradigma benimsenmektedir

(Gunbayi, 2020a, 2020b, 2020c). Çalışmada, metodolojik anlamda önceki araştırmaları toplama ve sistematik analiz yoluyla bu araştırmaları sentezlemek amacıyla literatür taraması yapılmaktadır (Gunbayi, 2020a). Nitel bir araştırma yöntemi olan literatür taramasıyla GT'nin tanımı, türleri, türler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları, felsefesi ve araştırma süreci tartışılarak GT'nin nitelikli şekilde uygulanması amaçlanmaktadır. Bu amaçla sonraki bölümde GT'nin kısaca gelişiminden ve çalışmada kullanılacak pragmatik konstrüktivist grounded teoriden (PKGt) bahsedilmektedir. Ondan sonraki bölümde PKGT bağlamında nitelikli bir çalışma gerçekleştirilmesi adına bir yol haritası önerilmekte ve son bölümde genel bir değerlendirme ile çalışma sonlandırılmaktadır.

Grounded Teori Gelişimi ve Pragmatik Konstrüktivist Grounded Teori

Glaser ve Strauss (1967) *The Discovery of Grounded Theory* yayımlamasından sonraki yıllarda, bazı araştırmacılar grounded teoriyi (GT) sadece tümevarımsal nitel çalışmalar yürütmek adına kullandıklarını ifade ederken aslında yöntemin ne olduğunu ve nasıl kullanılacağını kafa karışıklığına neden oldular. Ancak farklı türleri geliştikçe, yöntemin temel bileşenleri daha açık hale geldi ve Glaser (1978), Corbin ve Strauss (2015), Stern ve Porr (2011), Schatzman (1991), Clarke (2003) ve Charmaz'ın (2014a, 2014b, 2017b, 2020) ortaya koyduğu başlıca versiyonlardan birine güvenerek daha fazla araştırma yapılmaktadır. Bunların yanı sıra Türkiye gibi ana dili İngilizce olmayan ülkelerde kavram kargaşası oluşmaktadır (Charmaz, 2014b). Bu anlamda İtalya örneğinde (Tarozzi, 2011) olduğu üzere Türkiye'de "grounded theory" kavramının Türkçe tam karşılığının uygun zeminde tartışılmaması ve anlamında kopukluğa neden olmamak adına "grounded teori" şeklinde kullanılması kavram kargaşasını şimdilik engelleyecektir.

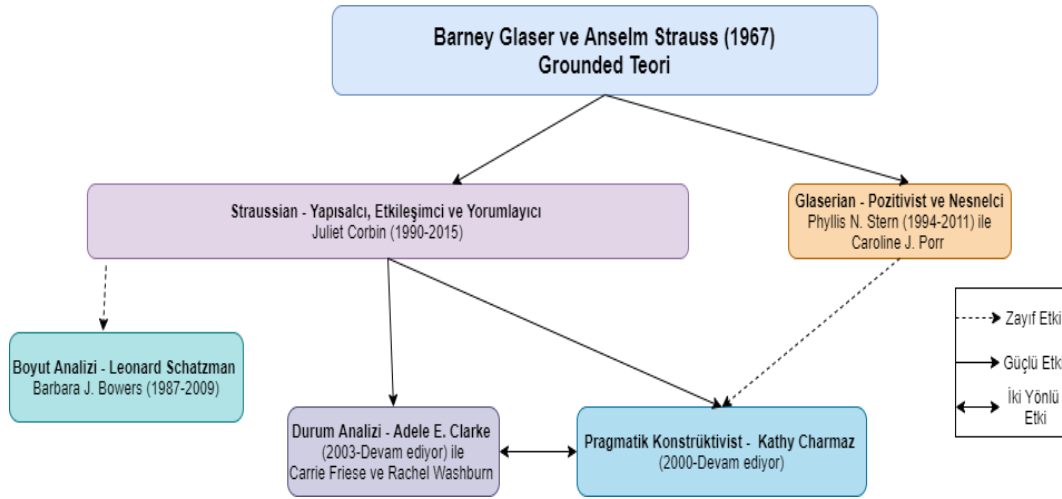
Bugün uluslararası ve ulusal yazına bakıldığında, şu anda dolaşımda olan farklı GT yaklaşımları arasında anlaşılama durumu gözlenmektedir. Glaserian GT, Barbara Bowers sonrasında Leonard Schatzman boyutsal analiz, Juliet Corbin Straussian GT, Adele Clarke durum analizi ve Kathy Charmaz pragmatik konstrüktivist GT (Morse vd., 2009) olarak farklı bakış açıları vardır. Şekil 1, farklı yaklaşımlar arasındaki ilişkileri tarihsel olarak betimler. Strauss ve Glaser'in metodolojik yollarının ayrılması sonucunda günümüzde pragmatik konstrüktivist grounded teori (PKGt) ve durum analizi kullanımında olan daha yaygın yaklaşımlar olduğu belirtilmektedir (Clarke, 2019).

Çoğu araştırmacı PKGt'yi Corbin ve Strauss'un (2015) yaklaşımıyla birleştirirken, durum analiz (situation analysis) ile birlikte kullanım da yaygındır. PKGt, Şekil 1'de görüleceği üzere GT'yi ilerletmekte ve nitel analizin yürütülmesinde önemli bir yöntem olarak kabul görmektedir. Bu yöntem, GT stratejilerinin şeffaflığını artırmakta, dolayısıyla GT araştırmacıların bu stratejileri kullanma biçimleri ile teorikleştirilmiş bütünleşik kavramsal analizler yerine tematik sentezler inşa eden diğer nitel araştırmacılar arasındaki farkları netleştirmektedir (Bryant & Charmaz, 2019). Charmaz (2006), Adele Clarke gibi araştırmacıyı araştırma durumuna yerleştirir ve Glaser'in GT yaklaşımındaki bağlantısız soyut genellemeler arayışına karşı çıkar. Ampirik durumları ve pozisyonları haritalandırmaya yönelik metodolojik stratejisi, araştırmacılara ampirik dünyada eylemlerin nasıl, nerede ve ne zaman meydana geldiği ve hangi sonuçların takip ettiği konusunda bir fikir verir. Diğer yandan Strauss'un ölümünden 16 yıl sonra, Corbin önceki baskılarının (Strauss & Corbin, 1990, 1998) dayandığı çok sayıda ilkeyi yeniden düşünmüş ve 2015'te geri çekmiştir (Corbin & Strauss, 2015). Corbin kendisini PKGt teorisini olarak

tanımlamasa da 2015 tarihli kitabı yöntemin PKGT versiyonunu tamamlamaktadır (Charmaz vd., 2018).

Şekil 1

Grounded Teori Gelişimi

Kaynak: Clarke'ın (2019) çalışması güncellenmiştir

PKGT, diğer GT stratejilerini katı kurallar yerine esnek kılavuzlar olarak ele alır. Demokratik sürece ilişkin temel bir pragmatist etik ilke, kullanılan araçlar ile bunların doğurduğu sonuçlar arasındaki bağlantıların incelenmesini gerektirir. Sosyal adalete yönelik konstrüktivist bakış açısı bu ilkeyi yeniden teyit etmekte ve araştırmanın yürütülmesinde yeniden dile getirmekte ve yeniden üretmektedir. Çalışmalarımızı nasıl tasarladığımız, onlar için nasıl veri topladığımız ve öğrendiklerimizi nasıl analiz ettiğimiz etik sonuçlarla doludur. Konstrüktivist teorisyenler bunları açık hale getirmeyi amaçlar. Charmaz, PKGT'yi Glaser'in (1978) ve Strauss ve Corbin'in (1990, 1998) nesnelci yöntemleriyle karşılaştırır. Bu versiyonlar, pozitivist dış gerçeklik varsayımlarına; nesnel, otoriter bir gözlemciye ve üretim koşullarına bakılmaksızın genelleme arayışına dayanır. Unutulmamalıdır ki sonrasında Corbin bu görüşünden uzaklaşmıştır. Buna karşılık, konstrüktivist teori çoklu gerçeklikleri, araştırmacının ve araştırma katılımcılarının kendi konumlarını ve öznelliklerini ve konumlandırılmış bilgiyi vurgular ve verileri doğası gereği kısmi ve sorunlu olarak görür. PKGT, Glaser ve Strauss'un (1967) klasik GT'nin temel metodolojik stratejilerini benimser. Bununla birlikte, PKGT göreceli bir epistemoloji varsayar ve ürünlerinin belirli koşullarından ve zaman, mekân, toplum ve durumun özelliklerinden ayrı soyut genellemeler üreten değişken bir analiz yerine yorumlayıcı bir anlayış arar. PKGT teorisyenleri bunun yerine analizlerini bu özelliklere yerleştirir ve araştırmacının ve katılımcılarının bakış açılarını ve konumlarını dikkate alır.

Charmaz, araştırmacıların sorgulamaya açık bir zihin duruşunu benimsemelerini ve verileri teoriğe dönüştürürken Henwood ve Pidgeon (2003) teorik agnostisizm (bilinemezlik) kavramına başvurmalarını savunmaktadır. Teorik agnostisizm, her türlü teorik olasılığa açık kalırken mevcut teorik açıklamalara eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşmayı içerir. Bu yaklaşım yalnızca GT'nin pragmatist köklerine uymakla kalmaz, aynı zamanda adaleti ilerletmek için pragmatist demokratik bilgi inşası ideallerine de hizmet eder (Charmaz vd., 2018). Charmaz (2020), veri toplamaya daha fazla dikkat edilmesi, araştırma ilişkilerinin, durumlarının ve araştırma katılımcılarının temsilinin incelenmesi ve araştırma süreci boyunca araştırmacıların

bakış açıları, başlangıç noktaları, değişen bakış açıları ve kararları hakkında araştırmacılar hakkında düşünömsellik (reflexivity) çağrısında bulunur.

Charmaz (2010) bir çalışmanın GT yöntemlerini kullanıp kullanmadığını değerlendirmek için araştırmacıların üç temel versiyonun (Glaser, Strauss ve Corbin, Charmaz) ortak noktaları da olan şu maddelere dikkat etmesi gerektiğini savunmaktadır:

1. Yinelemeli bir süreçte veri toplama ve analizi eş zamanlı olarak gerçekleştirmek,
2. Temalar ve yapılardan ziyade eylemleri ve süreçleri analiz etmek,
3. Karşılaştırmalı yöntemler kullanmak,
4. Verilerden (örneğin, anlatılar ve açıklamalar) yararlanarak yeni kavramsal kategoriler geliştirmek,
5. Sistematik veri analizi yoluyla tümevarımsal kategoriler geliştirmek,
6. Verilerdeki kalıpları tanımlamak,
7. Mevcut teorilerin tanımlanması veya uygulanmasından ziyade teori inşasına vurgu yapmak,
8. Teorik örnekleme ile meşgul olmak (bir örneklemin temsil edilmesini sağlamak için değil, teorik bir kategorinin özelliklerini ve sağlamlığını belirlemek için daha fazla veri aramak),
9. Çalışılan kategorilerde veya süreçlerde farklılık aramak,
10. Belirli bir ampirik konuyu ele almak yerine bir kategori ya da kategorileri geliştirmeye çalışmak.

Bu genel değerlendirmeye göre üç temel yaklaşımın ortak yönleri olmasına rağmen Glaser ve Charmaz iki farklı kutupta yer alırken, Corbin ve Strauss PKGT'ye daha yakın olmak üzere arada yer almaktadır (Bryant & Charmaz, 2019). Araştırmacılar hangi felsefi temeller üzerinde yol alacaklarsa ona uygun şekilde hareket edilebilir. Bu çalışmada üç temel yaklaşımın her biri için yol haritaları yerine PKGT bağlamında bir yol haritası gösterilmektedir. Dileyen araştırmacılar bu yol haritasını diğer versiyonlara göre uyarlayarak kendi felsefi temellerine göre çalışmalarını yürütebilirler. Diğer bölümde 12 basamaklı bir yol haritası verilmektedir. Her adım başlığının kapsamını belirten detaylı anlatımlar sonrasında o adım adına araştırmacıların çalışmalarını niteliksel anlamda kontrol etmeleri adına sorular bulunmaktadır. Ekteki Tablo 1'de bu sorular bir arada yer almaktadır.

Grounded Teori Yol Haritası

Felsefesi

Araştırmacı metodolojik öz bilince ulaşmaya çalışmalı (Charmaz, 2017b). Araştırmacı belirli bir konu, metodoloji ve yöntem seçerken kendisi, araştırma hedefleri ve soruları ile uyumluluğuna dikkat etmek durumunda. GT'nin hangi yaklaşımını benimsediği bu anlamda önemlidir. Çalışmanın yol haritasında yer alan PKGT benimsenen nitel sorgulama türü hakkında gerekli enformasyona sahip olunması önerilir. Mümkünse, yaklaşım hakkında bilgili bir danışmanla çalışılabilir.

PKGT, Peirce'nin (1979) tümevarım ve tümdengelim ek olarak üçüncü bir akıl yürütme biçimi olarak hepten gitmeli (abdüktif) açıklamasına dayanır. Abdüktif, (1) belirli bir ampirik durumu veya bir dizi veriyi diğer aday hipotezlerden daha iyi açıklamak için geçici bir hipotez seçmek veya icat etmek ve (2) bu hipotezi daha ileri araştırmalarla takip etmek olarak anlıyoruz (Charmaz vd., 2018). Abdüktif, araştırmacıların verilerinde geleneksel teorik açıklamalarla,

çalışmadaki önceki analizlerle veya beklentileriyle çelişen veya açıklanamayan şaşırtıcı veya kafa karıştırıcı bir durum için makul bir açıklama keşfetmek için başvurdukları bir geriye doğru akıl yürütme modudur. Araştırmacılar, akla yatkın hipotezleri seçmek veya şaşırtıcı bulgularla ilgili yeni hipotezler geliştirmek için çıkarımlar ve mantıklı tahminler yapmak üzere önceki bilgilerinin çeşitli parçalarını bir araya getirir. Araştırmacılar ister mevcut bir hipotezi seçsin ister yeni bir hipotez oluştursun, önceki teorik bilgiye ihtiyaç duyulur. İkinci durumda, araştırmacılar eski fikirleri yeni bir şekilde bir araya getirir ve böylece önceki teorik bilgileri değiştirir ve dönüştürür (Charmaz vd., 2018). Dedektif Sherlock Holmes gibi abdüktif akıl yürütmeyi kullanan bir araştırmacı, yeni ve önceki verilerin yanı sıra gelişen bilgi veya teoriler arasında sürekli olarak ileri geri hareket eder ve örüntüleri ve mümkün olan en iyi teorik açıklamaları ararken karşılaştırmalar ve yorumlar yapar (Thornberg, 2012). Araştırmacıların verilerinin tüm olası teorik yorumlarını göz önünde bulundurduğu ancak bu teorilere karşı eleştirel, şüpheci bir duruş sürdürdüğü teorik agnostisizm (bilinmezci) duruşu (Henwood & Pidgeon, 2003) aynı zamanda abdüktif akıl yürütmeyi de kolaylaştırır (Charmaz, 2014a). İyi abdüktif çıkarımları yapma becerisinin, araştırmacıların önceki dogmatik inançları reddetmesine ve açık fikirliliğin gelişmesine bağlıdır.

PKGT'yi benimsemek, verilerin ne olduğunu ve ne anlama gelebileceğini yeniden incelemeye, araştırmacı-katılımcı ilişkilerini değiştirmeye, çalışmalarını yeniden konumlandırmaya ve araştırma süreci, ürünler ve araştırmacılar olarak kendisi hakkında eleştirel sorular sormaya yol açar. Nitel araştırmaya olan ilgi akademik disiplinler ve profesyonel alanlarda genişledikçe, birçok araştırmacı, PKGT'nin felsefi temelleri ve pratik yönergeleri ile uyumlu olmaktadır (Charmaz, 2014a). Charmaz, PKGT ile araştırmacıların araştırma sürecinde incelenen bireylerle her zaman etkileşim içinde oldukları ve hem verilerin hem de verilerin yorumlanmasının, incelenen bireylerle bu tür bir etkileşimden kaynaklandığı, araştırmacıların bir bakıma ortak olduğu bir pozisyon geliştirir. Verilerin ve teorinin yazarları ve bu nedenle geçmiş eylem pratiğinin yorumları sadece incelenen bireylerin yorumları değil, aynı zamanda bir bütün olarak araştırma durumundan kaynaklanan ortak iletişimsel yapılarıdır.

GT'nin diğer versiyonlarından farklı olarak, PKGT aynı zamanda araştırma sürecini ve ürününü tarihsel, sosyal ve durumsal koşullara yerleştirir. GT'ye eleştirel sorgulamaya getirmek ve onu geliştirmek için bir temel sunar. Ayrıca Charmaz (2017) bu soyut adalet, adaletsizlik, güç ve ayrıcalık süreçlerini, tekrar tekrar gerçekleştirilen eylemlerle hayata geçirilen süreçler olarak değerlendirir ve araştırmacıları da buna teşvik eder. PKGT'nin, araştırmacılar olarak dikkatimizi bu süreçlerin inşa edilmiş, tartışmalı ve konumlandırılmış doğası üzerinde tutmak için çerçeve ve araçlar sağladığını öne sürer.

Araştırmacılar, yazında ağırlıklı olarak kullanılan üç GT içinde epistemolojik ve ontolojik çerçevede felsefi temeline dikkat etmelidir. Okuyucunun, araştırmacıların GT çalışmasını yürütürken hangi felsefi bakış açısına sahip olduklarını anlayabilmesi için araştırmacılar çalışmalarında PKGT uygulama konusundaki düşüncelerini açıklamalıdır.

Felsefi Sorusu: Pragmatik konstrüktivist mi?

Araştırmacın Rolü

PKGT pragmatist varsayımlar üzerine kuruludur. Bu anlamda araştırmanın amacı bu çerçevede daha önceki teorilere ve yazına karşı eleştirel bir duruş şeklinde değerlendirilmelidir. Bu sebeple araştırmacılarından, kendi konumlarından ve dünya görüşlerinden kaynaklanan kabul

edilmiş önyargılarını ortaya çıkarmalarını ve bunlarla mücadele etmeleri beklenir. Araştırmacının öznelliğinin araştırma sürecini etkilediği varsayılır. Araştırmacının katılımcılarla birlikte veri oluşturmaya katılımını kabul eder; görüşme konusunda eğitimi savunur ve anlamları, eylemleri ve süreçleri incelemeyi amaçlar (Charmaz, 2021).

Araştırmacı, ampirik dünyayı yakından tanımak ve onu anlamak için analitik bir noktada durmak adına mücadele ederken belirsizliğe tahammül etmelidir (Charmaz & Thornberg, 2021). PKGT araştırmacısı araştırdığı dünyanın, topladığı verilerin ve oluşturduğu analizlerin içerisinde yer alır. Oluşturulacak teori, araştırmacının geçmiş ve şimdiki durumlarının yanı sıra insanlarla, farklı bakış açılarıyla, normlarıyla, değerleriyle ve araştırma uygulamalarıyla birebir iletişim sayesinde gelişecektir. Bu anlamda araştırmacı dışarıdan bir gözlemci olmanın yanı sıra araştırdığı fenomenin belirmesini sağlamak adına içeriden de bakış açısının olması gerektiği unutmamalıdır. Dolayısıyla, araştırmamıza getirdiğimiz belirli bakış açılarının ve duruşların potansiyel kaynağını göstermek için kişisel tarihimizden, biyografimizden ve konumuzdan aktif ve refleksif bir şekilde yararlanmalı ve bunları sorgulamalıyız (Charmaz vd., 2018).

Glaser ve Strauss her türlü araştırmada açık fikirli olunması yönünde tavsiyede bulunur. Araştırmacı ne kadar tarafsız ve yansız olmaya çalışsa ve öyle olduğunu düşünse de hepimiz dünyayı gözlemler ve karmaşık bilişler, algılar, beklentiler ve varsayımlar demeti aracılığıyla anlamlandırırız (Gunbayi & Sorm, 2018, 2020). Bunlardan kaçmak ya da kurtulmak mümkün olmadığından, araştırmacıların bunu fark etmeleri, anlamaları ve buna göre hareket etmeleri gerekir (Bryant, 2019). Bu bakımdan araştırmacı özellikle kodlama sürecinde şu özelliklere de sahip olmalı; organize ve sabırlı olabilmeli, belirsizlikler karşısında kendini kontrol edebilmeli, esnek, yaratıcı, etik davranabilmeli ve son olarak belki de en önemlisi geniş bir kelime dağarcığına sahip olmalı (Saldaña, 2016).

***Araştırmacının Rolü Sorusu:** Araştırmacıların katılımcı ile iki yönlü bir etkileşim içindeki yansıtıcı ve yorumlayıcı duruşu tanımlanıyor ve açıklanıyor mu?*

Çalışmanın Amacı

PKGT araştırması yapmanın amacı, bireysel ve toplu eylemleri incelemek, sosyolojik ve sosyal psikolojik süreçleri tanımlamaktır. Veri toplama söz konusu olduğunda, GT araştırmacıları araştırma problemlerine en uygun yöntemleri ve verileri analiz ederken ortaya çıkan soruları kullanırlar. Başlangıçta, araştırma problemi bir yöntem veya veri toplama yöntemlerinin bir kombinasyonuna işaret edebilir. GT yinelemeli mantığı, araştırmacıları araştırma projesi boyunca veri toplama ve analiz etme arasında gidip gelmeye yönlendirir (Corbin & Strauss, 2015; Glaser, 1978; Glaser & Strauss, 1967; Morse vd., 2009).

PKGT göreceli bir epistemoloji benimseyerek, araştırmacının ve katılımcıların çoklu bakış açılarını, rollerini ve gerçekliklerini kabul eder ve araştırmacının geçmişine, değerlerine, eylemlerine, durumlarına, katılımcılarıyla ilişkilerine ve onların temsillerine yönelik düşünsel bir duruş benimser. Ayrıca araştırmanın sonuçlarını tarihsel, sosyal ve durumsal koşullarına yerleştirir. PKGT, araştırmacıların ve katılımcıların diline, anlamlarına ve eylemlerine dikkat eder (Charmaz, 2017a). PKGT araştırmacıları, sosyal etkileşimlerde ve sosyal bağlam içinde davranış kalıplarını ve sosyal süreçleri yakından gözlemlerler (Charmaz, 2006). Bu nedenle araştırmacılar, okuyucunun değerlendirmesi için PKGT metodolojisine göre amacı belirtmesi önemlidir.

Çalışmanın Amacı Sorusu: Süreç ve eylemleri incelemeye odaklanan bir teori oluşturmak için mi sunuluyor?

Örneklem Prosedürleri

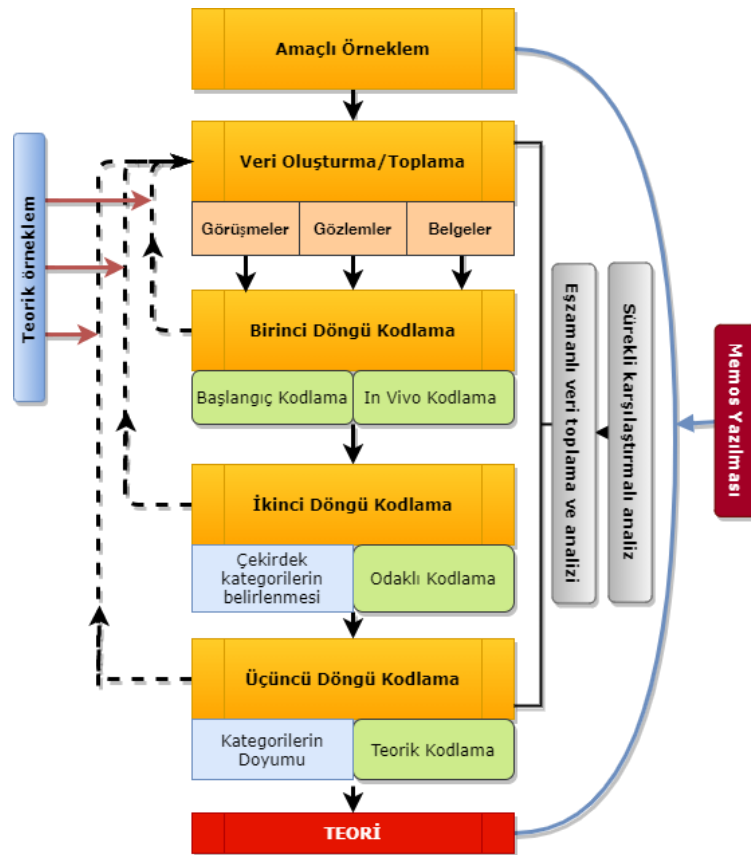
Araştırmacının görüşmek ya da gözlemek üzere katılımcı olarak seçtiği her kişi, kategorileri, temaları, kavramları ve teoriyi tanımlamada, yorumlamada ya da oluşturmada hikâye, açıklamalar, örnekler gibi araştırmanın özünü oluşturur. Nitel araştırmacı katılımcı seçiminde pasif olmadığı gibi örneklem seçimi de şansa bırakılmış bir süreç değildir. Örneklem, öncelikle uygun katılımcılardan oluşan uygun bir örneklemin dikkatlice seçilmesi ve ikinci olarak da belirli özelliklere göre uygun katılımcıların seçilmesi yoluyla bilinçli olarak seçilmelidir. Uygun örneklemden elde edilen veriler, çalışmanın ilerleyen aşamalarında ihtiyaç duyulan veriler için yeniden incelenebilir veya gerekli bilgiler için seçilen katılımcılardan elde edilebilir. PKGT’de, veriler katılımcıların kendilerinden ayrı olarak kategorilerce sentezlenir. Ancak teori anlaşıldıktan sonra katılımcılar, sonuçları daha nitelikli bağlamsallaştırmak için ortaya çıkan teoride açıklayıcı örneklem olarak kullanılabilir. Ayrıca sonuçların uygulanması ve teorinin nihai olarak kanıtla dayalı test edilmesi veya kullanılması için uygun bir uyumun belirlenmesi ve seçilmesi de araştırmacı tarafından değerlendirilebilir. Bu anlamda çalışmanın nasıl yürütüldüğü, örneklemin nasıl elde edildiği, katılımcıları nasıl ve neden dahil edildiği, veri toplama yöntemlerinin nasıl kullandığını şeffaf olacak şekilde açıklanmalı ve de araştırmacı seçimlerinin gerekçelerinden bahsetmelidir (Charmaz & Thornberg, 2021).

PKGT stratejisinden en önemlilerinden, ortaya çıkan bir teorik kategorinin özelliklerini doldurmak için ek veri toplamak anlamına gelen teorik örneklemedir (Charmaz, 2014a; Corbin & Strauss, 2015; Glaser & Strauss, 1967). Teorik örneklemin yürütülmesi, araştırmacının veriler ile yeni ortaya çıkan teorik kategorisi arasında gidip gelerek kafa karıştırıcı verileri açıklamasını içerir (Charmaz, 2020). Yöntemi veri analizine yönelik diğer yaklaşımlardan ayırmasına rağmen, teorik örnekleme en yanlış anlaşılan GT stratejisidir. En temelde, araştırmacılar teorik örnekleme için ortaya çıkan bir teorik kategorinin özelliklerini doldurmak için kullanırlar. Ancak teorik kategori tanımı çok geniştir. Geçmişte birçok GT teorikçisi, günlük dildeki tanımlayıcı terimleri teorik kategoriler olarak almış ancak bunlarla keskin bir analiz geliştirmemiştir. Bununla birlikte, araştırmacı bu tür terimleri parçalara ayırarak analitik şekilde ele aldığına, gizli anlamlar ve kabul edilmiş varsayımlar için derinliklerine indiğinde ve katılımcıların bunları nasıl, neden ve hangi sonuçlarla kullandığını gösterdiğinde, bu tür terimler teorik kategoriler olarak kullanılabilir. Geçmişte çok az araştırmacı bunu yapmıştır. Yalnızca gündelik hayata hitap etmekle kalmayıp aynı zamanda soyut anlamlar da içeren kategoriler işe yarar. Bunlar analitik olarak ele alındığında, bu kategoriler hem birçok tanımlayıcı kodu kapsar ya da alta alır hem de kavramsallaştırır.

Teorik örnekleme, araştırmacının kategorinin özelliklerini doyurmasını sağlar. Teorik örnekleme ve doygunluk, kategoriye ve dolayısıyla tüm analize kavramsal derinlik katmayı teşvik eder (Bryant & Charmaz, 2019; Charmaz, 2014a; Corbin & Strauss, 2015; Nelson, 2017). Teorik örneklemin birincil kullanımı teorik kategoriler geliştirmek olsa da çalışılan kategori veya süreçteki çeşitliliği belirlemek, insanlar ve süreçler arasındaki farklılıkları ortaya çıkarmak, ortaya çıkan teorideki kavramları birbirine bağlamak ve teorik kalıpları göstermek için de yararlı bir yaklaşımdır (Bryant & Charmaz, 2019). Şekil 2’de dikkat edileceği üzere her katılımcı sonrasında analizlerin her aşamasında teorik örnekleme uygulaması tercih edilebilir.

Şekil 2

PKGT Süreci

Kaynak: Aşkun (2022) çalışmasından uyarlanmıştır

Araştırmacının öncelikle teorik kategorilerinin özelliklerini detaylandırmak, aynı zamanda bir kategori içindeki farklılığı tanımlamak ve kategoriler arasındaki ilişkileri belirlemek için veri aramak ve toplaması gerekir, diğer deyişle teorik örnekleme yapması gerekir. Teorik örnekleme, GT teorisyenlerinin veri toplama ve analiz pratiğine/uygulamasına odaklanmalarını ve sıklıklarının önlenmesini, aynı zamanda onları oluşturulmuş kodlarını ve kategorilerini kontrol etmeye ve iyileştirmeye odaklanmalarını sağlar (Charmaz, 2014a).

Örneklem Prosedürleri Soruları:

- Veri toplamanın başlangıcında yapılan ilk örnekleme tanımlanıyor ve açıklanıyor mu?
- Ortaya çıkan kategorilerin teorik örnekleme tanımlanıyor ve açıklanıyor mu?
- Katılımcıların seçimine teorik örnekleme rehberlik ediyor mu? Nasıl?

Veri Toplama

PKGT araştırmacıları giderek artan bir şekilde bireyler, örgütler ve sosyal dünyalar hakkındaki veriler ile bu verilerin içinde yer aldığı sosyal değerler ve yapılar arasında bağlantılar kurmaktadır. Dolayısıyla, PKGT araştırmacıları küçük niteliksel çalışmalardan elde edilen verilerin daha büyük söylemleri ve eğilimleri nasıl yansıttığını değerlendirmeye katkıda bulunur. Veriler sadece dış dünyada fark edilmeyi ve toplanmayı bekleyen şeyler değildir. Araştırmacı, veri olarak duran şeylerde bir rol oynadığını ve bunların yorumlarını aktif olarak şekillendirdiğini kabul eder. Birlikte yapılandırma, araştırma katılımcılarımızla olan ilişkilerimizi yansıtır (Charmaz, 2014a).

Zengin veri toplamak her alan için genellikle belirli bir deneyim yaşamış ya da yaşamakta olan insanların hikayelerini öğrenmek ve toplamak anlamına gelebilir (Charmaz & Thornberg, 2021). Zengin veri, ampirik dünyaya açık olmak ve araştırmacıdan çok farklı olabilecek insanların deneyimlerini anlamaya çalışmak için istekli olmak anlamına gelir. Sonraki veri toplamaya odaklanmak ve ortaya çıkan analitik kategorilerini doldurmak için veriler ve geliştirilen analiz arasında ileri geri sürekli yol alınması gerekir.

Verileri analiz etmek, GT teorisyenleri yeni bir veri toplama yöntemini değiştirmeye veya eklemeye yönlendirebilecek sorular, ipuçları, önseziler, deneyimler ve eksik içgörüler ortaya çıkarır. Araştırmacılar bazı ön ya da geçici kategorilere ulaştıklarında, veri toplama ve analiz arasındaki yinelemeli süreci bu kategoriye aydınlatacak, özelliklerini dolduracak ve çıkarımlarını tanımlayacak verileri elde etmeye doğru değiştirir. Bu strateji öncesinde de bahsedilen teorik örneklemidir. Diğer deyişle teorik örneklem araştırmacının teorik fikirlerini hangi verilerin aydınlatacağı ve bu verilerin nerede bulunabileceği konusundaki kararlarına dayalı olarak teori üretmek için veri toplamasıdır (Glaser & Strauss, 1967).

Faydalı karşılaştırmalar yapmak, sağlam analitik kategoriler oluşturmak ve okuyucuları kategorilerin önemi konusunda ikna etmek için yeterli veri toplanmalıdır (Charmaz & Thornberg, 2021). Bu anlamda ilerledikçe, ortaya çıkan analizinizi geliştirmeye yardımcı olacak veriler hakkında aşamalı olarak odaklanmış sorular geliştirilebilir. Bu noktada araştırmacı PKGT temelinde birden farklı veri toplama yönteminden yararlanabilir. İster kendisi saha notlarından, gözlemlerden, görüşmelerden isterse kamu yayınları, raporlar, derlenmiş enformasyonlar, resmi kayıtlar, tarihi belgeler, video ya da ses kayıtları gibi farklı veri kaynaklarından veri toplayabilir. Ancak Charmaz (2014), araştırmacının veri toplarken oradaki durumu, sosyal süreçleri, sosyal psikolojik süreçleri, farklı bakış açılarının olup olmadığını, ortaya çıkan sosyal süreçlerin nedenlerini ve katılımcının bunları nasıl algıladığını, bu sosyal süreçlerin kontrolünün kimlerde ya da hangi koşullarda olduğunu sürekli düşünmesi gerektiğini belirtir. Araştırmacıların veriyi nasıl topladığı konusunda dikkatli incelemesini ve topladığı verileri incelerken, bu verileri eşzamanlı olarak tespit ederken metodolojik enformasyon kazandırmasına açık olmasını önermektedir. Araştırmacılar, belirli veri toplama yöntemini neden seçtiklerini ve kavramları ve kategorileri daha da zenginleştirmek için bunu nasıl kullandıklarını açıklamalıdır. Veri toplama sürecinin ayrıntılı bir şekilde tanımlanması ve açıklanması ihtiyacı üç GT yaklaşımında da benzerdir.

Veri Toplama Sorusu: Veri toplama yöntemleri tanımlanıyor ve açıklanıyor mu?

Memos

Veriler hakkında bilgi edinmek için yaratıcı stratejiler olarak memos (analitik notlar) yazılır. Veri toplama, kodlama ve analiz sırasında, GT araştırmacıları yeni sorular ortaya atar ve verileri, kodları veya kodlar arasındaki ilişkiler hakkında fikirler oluştururlar. Bunları analitik, kavramsal veya teorik notlar olarak belirtilen memos yazarak gerçekleştirirler. Memos araştırmacılara kodlar ve bunların verilerle ve diğer kodlarla nasıl ilişkili olduğu hakkında teori oluşturmasına ve önemli kodları kategorilere yükseltmesine olanak sunar. Memos, bir araştırmacının araştırma verileri hakkında kendisiyle yaptığı analitik konuşmaların yazılmış kayıtlarıdır (Lempert, 2007). Memos veriler, kodlar ve karşılaştırmalar hakkındaki fikirleri, önsezileri ve sorularını anlatı biçiminde keşfeden bir analiz biçimidir (Saldaña, 2016). Memos araştırmacıya veriler hakkında daha derinlemesine düşünme fırsatı verir (Thornberg & Charmaz,

2014). Kodlar bu tür düşünmeyi teşvik eder ve memos bunu korur. Memos daha eğlenceli sorular ortaya çıkarır ve iyi geliştirilmiş kategoriler oluşturmaya ve bunlar arasındaki ilişkileri belirlemeye yol açar (Charmaz, 2014a).

Memos yazma, Şekil 2’de gösterildiği üzere ilk katılımcı verilerinin kodlaması ile geçici analiz de dahil olmak üzere makalenin ilk taslağının yazılması arasındaki sürekli gerçekleşen adımdır. İlk memos, GT araştırmacıların kodlarına ilişkin tartışmaları, analitik ve metodolojik soruları ve veri parçaları arasındaki karşılaştırmaları içerebilir. Diğer memos daha analitiktir, çünkü araştırmacılar kodları ayrı ayrı ele alır. Öncelikle bir kodu özelliklerine veya karakteristiklerine göre tanımlanması önerilir (Charmaz & Thornberg, 2021). Bu özellikler kodu oluşturan ve onu diğer kodlardan ayıran şeylerdir. İfade edilmemiş varsayımları aramak ve araştırmacının hem de katılımcıların varsayımlarını incelemek önemlidir. Tüm kodlar eşit değilken kodun araştırmacıyı nereye götürdüğünü ve diğer kodlarla nasıl bağlantılı olduğunu kaydetmek gerekir. Bazı kodlar somut ve açıklayıcıdır. Diğerleri daha analitiktir ve daha geniş bir veri yelpazesini açıklar. Araştırma ilerledikçe, memos daha tanımlayıcı ve analitik hale gelir. Bu şekilde, çalışmaya kalite katmış olunur.

Memos yazmak Charmaz’a (2014) göre, veri hakkında durup düşünmemizi, kodları analiz edilecek kategoriler olarak ele alabilmemize, sürekli veri ve analizle iletişim kurabilmemize, yazarken iç ses ve yazmanın ritmini geliştirmemize, saha ortamı adına fikirleri geliştirmemize, yeni fikirler yeni ilişkiler bulmamıza, kategoriler arasında bağlantıları gösterebilmemize, veri toplarken eksik kalan yerleri belirginleştirmemize yardımcı olur. Ayrıca Şekil 2’de olduğu üzere veri toplamayı veri analizi ve rapor yazmayı eşgüdümlü yapabilme, makale ya da tezin taslak halini oluşturabilme, analitik hız kazandırma ve araştırmacının kendine güveni ve becerisine katkı sağlama gibi diğer katkılar vardır. Araştırmacılar bu noktada kesinlikle memos ile bir veri toplama yöntemi olarak gözlemler ve görüşmeler sırasında yazılan saha notlarını karıştırmamalıdır. Okuyucuyu memos yazma sürecinde aydınlatmak ve memos özünü detaylandırmak için araştırmacıların memos kullanımlarını, ne zaman memos yazıldığını ve nihai teoriye nasıl katkıda bulduklarını açıklamaları önemlidir.

Memos Sorusu: Çalışma boyunca kavramlar ve kategoriler hakkında memos yazıldı mı ve bunlar teoriyi formüle etmek ve inşa etmek için kullanılıyor mu?

Analiz ve Kodlama

Kodlar, verilerin ne hakkında olduğunu tanımlama sürecidir (Bryant & Charmaz, 2019) ve PKGT araştırmacılarının verileri incelemesi sonucunda gelişmektedir. PKGT kodlaması, insanların ne yaptığını ele alır ve belirtilen görüşlerinin hangi eylemleri gerçekleştirdiğine veya ima ettiğine bakar. Araştırmacılar kodlamaya ilk veri topladıklarında başlarlar. Verilerini inceleyerek ve onlarla etkileşime girerek ve onlar hakkında analitik sorular sorarak kodlar ve kategoriler oluştururlar. Özetle, kodlar verilerde bulunmaz ancak araştırmacıların çalışmasıyla geliştirilir. Kodlama, bize verileri incelemeye, parçalara ayırmaya, analiz etmeye ve etiketlemeye dahil eden buluşsal bir araç olarak görülür (Thornberg & Charmaz, 2014). PKGT araştırmacıları, küçük veri parçalarında neler olduğunu sorarak ve her bir parçanın hangi teorik kategoriye işaret ettiğini sorgulayarak verilerine yeni bir gözle bakabilir ve yenilikçi analizlere yol açan kodlar oluşturabilirler (Charmaz, 2006). Aynı zamanda kendi anlayışlarının ve dil kullanımlarının katılımcılar ve verilerle etkileşimlerinin, veri parçalarının neye işaret ettiğinin farkındadırlar.

Charmaz (2011), Şekil 2'deki gibi birincil döngü yani başlangıç kodlama aşamasında araştırmacıları, mümkün olduğunca eylemleri korumak için başlangıç kodlama olarak satır satır kodlamayı teşvik etmektedir. Satır satır kodlama yorucu olması yanı sıra katılımcıların yaşadıklarının anlamlandırılmasına ve detaylı kavramlar oluşturmaya yardımcı olurken uluslararası çeviri sürecinin akışını kolaylaştırmaktadır (Charmaz, 2014b). Satır satır kodlama, katılımcıların deneyimlerini ve bakış açılarını anlamalarına yardımcı olur. Bu anlayışı kazanmak, araştırmacıların verilerine uyacağına inanmış olabilecekleri değerli disiplin kavramlarını yeniden düşünmelerine veya bunlardan vazgeçmelerine yol açabilir. Kodların nasıl bir araya geldiğini gördükten ve hangilerinin en önemli olduğunu belirledikten sonra satır satır kodlama durdurulabilir. Birinci döngüde PKGT araştırmacıları genellikle "in vivo" kodları (katılımcıların kendi kullandıkları terimler) ayrıntılı olarak analiz etmek için kullanırlar (Saldaña, 2016). Araştırmacı, kodlama yoluyla başlangıçta bir veri parçasının ne anlama geldiğini ve bir söylem de dahil olmak üzere diğer verilerle nasıl bağlantılı olduğunu tanımlar. Aynı zamanda bir in vivo kod, çalışılan dünya hakkında önemli kavramsal içgörülere yol açabilir (Charmaz, 2020).

Çok çeşitli analitik olasılıklara açık kalmak ve verilere en uygun kodları oluşturmak için araştırmacılar başlangıç kodları geçici ve sürekli olarak değişikliklere ve düzeltmelere açık olarak ele alırlar. Sürekli karşılaştırma yöntemine uygun olarak araştırmacılar sürekli olarak verileri verilerle, verileri kodlarla, kodları kodlarla ve kodları yeni verilerle karşılaştırır. Bu karşılaştırmalar da kodların yeni, daha ayrıntılı kodlar halinde sıralanmasına ve kümelenmesine yol açar. Başlangıç kodlaması yapmanın temel bir sonucu olarak, PKGT araştırmacıları en sonunda en analitik anlamı ifade eden en önemli veya en sık kullanılan başlangıç kodlarını belirleyecektir.

En önemli kodlar odaklı kodlardır (Charmaz & Thornberg, 2021). Bu kodlar diğer kodlardan daha fazla veriyi açıklar, ilgili kodları kapsar ve çalışmanın analitik düzeyini yükseltir. İkinci döngü kodlama olarak odaklı kodlama, başlangıç ve in vivo kodlamasından daha yüksek bir soyutlama seviyesinde yapılır. Bu döngünün amacı birinci döngü sürecindeki başlangıç kodlama ve in vivo kodlama döngüsünde elde edilen kodlardan hareketle kategorik, tematik, kavramsal ya da teorik bir düzenlemeye ulaşmaktır. Birinci döngüdeki kodlar geniş kategoriler, temalar veya iddialardan oluşan daha kısa ve daha seçme bir liste oluşturmak amacıyla yeniden organize edilir ve yeniden düzenlenir (Saldaña, 2016). Bu döngüde odaklı kodlama büyük veri parçalarını sentezlemek için kullanılır. Burada, en analitik güce sahip olanları seçmek veya bir dizi ilk kodu yakalayan yeni bir kod belirlemek için ilk kodlar karşılaştırılır. Odaklı kodlama devam eden araştırmayı yönlendirir ve analitik süreci hızlandırırken verilerdeki güçlü temeli koruyarak daha sonra takip edilecek geçici analitik kategoriler oluşturmaya yardımcı olur. Charmaz (2014a) bu noktada araştırmacıların şu faydalı soruları sormasını önerir: Bu kodlardan hangisi verileri en iyi şekilde açıklar? Kodlar arasında yaptığınız karşılaştırmalar neye işaret eder? Odaklı kodlarınız verilerdeki boşlukları ortaya çıkarıyor mu? Bu kodlar ne tür teorik kategorilere işaret ediyor?

Üçüncü döngü kodlama olarak teorik kodlama, başlangıç, in vivo ve odaklı kodlamaya ek olarak verilerden oluşturulan kategorilerin ve kodların bir teoriye entegre edilecek hipotezler olarak birbirleriyle nasıl ilişkili olabileceğini analiz etmek için kullanılır (Thornberg & Charmaz, 2014). Bunu yapmak için araştırmacılar teorik kodları analitik araçlar olarak kullanırlar. Başlangıç, in vivo ve odaklı kodlar öncelikle verilerden oluşturulurken, teorik kodlar fikirleri, terimleri, mantıkları, soyut modelleri ve analizi organize eden ve tutarlı bir teoriye entegre eden bakış açılarından oluşur. Teorik kodlar, önceden var olan teorilerde bulunabilen temel mantıkları

ifade eder. Araştırmacılar bu kodları, veriler ve ampirik olarak oluşturulmuş kodlar, kategoriler ve memos arasında sürekli karşılaştırmalar yaparak teorik kodların analize uygun olduğunu belirlemelidir (Charmaz vd., 2018). Charmaz (2006) araştırma gerektirdiğinde, analizi netleştirmek ve keskinleştirmekte yardımcı olması için teorik kodları kullanılmasını önerirken, bunlarla birlikte zorunlu bir çerçeve dayatmaktan kaçınma uyarısında bulunur. Bu teorik kodlar, tüm verileri yorumlayıp yorumlamadığı konusunda araştırmacının kendisini sorgulamasında yardımcı olur.

GT, hem araştırmacıya verilerdeki açık ve örtük süreçleri ayırt etmesini sağlar hem de süreçleri incelemek için faydalı bir yol sunar. Süreçleri açık hale getirmek için GT araştırmacıları eylemlerin yanı sıra anlamları da inceler ve bunların nasıl bağlantılı olduğunu gösterir. Araştırma sürecinin her aşamasında verilerle başlanıp kategoriler arasında karşılaştırmalar yapılır. Kategoriler hakkında ne özellikte oldukları, alt kategorileri ne şekilde kapsadıkları, temel kategorilerin birbiriyle nasıl bağlantılı olduğu, nasıl teorik bir açıklama yaptıkları, oraya çıkan ifadenin nasıl bir önemine olduğu bu anlamda sorulması gereken sorulardır (Charmaz & Thornberg, 2021). PKGT araştırmacıları, kendi yarattıkları kategorileri ilişkilendirmek, organize etmek ve bütünleştirmek için az çok bilinçli veya bilinçsiz olarak teorik kodların bir kombinasyonunu kullanırlar. Bu entegrasyon genellikle odaklı kodlama sırasında dolaylı olarak gerçekleşir. Ancak teorik kodlamanın eklenmesinin nedeni, araştırmacıların bu kodlama sürecindeki farkındalıklarını ve becerilerini artırmaktır. Teorik kodlama, kodlar kendi analizlerine uyduğunda ve araştırmacılar bunları yalnızca çalışmalarına eklemekle yetinmediğinde, analize kesinlik ve netlik katabilir. Teorik kodlama, abdüktif akıl yürütmeyi gerektirir çünkü araştırmacılar teorik kodlara ilişkin bilgilerini inceler ve bunları verileriyle ve oluşturdukları kodlar ve kategorilerle karşılaştırır (Tavory & Timmermans, 2014; Thornberg & Charmaz, 2014). Daha sonra, bir teoriye entegre edilecek hipotezler olarak maddi kodların birbirleriyle nasıl ilişkili olabileceğini en iyi kavramsallaştıran teorik kodları seçer ve kullanırlar.

Buraya kadar ele alınan üç döngülü kodlama sürecinde eş zamanlı veri toplanması ve sürekli karşılaştırma yapılarak analizler sırasında memos yazma, alan notları kullanma, teorik örneklemin güncellenmesi PKGT adına önemlidir (bkz. Şekil 2) ve okuyucuların araştırmacının odak noktalarını anlamaları adına aşağıdaki sorular kapsamında süreç anlatılmalıdır.

Analiz ve Kodlama Soruları:

- *Kodlama seviyeleri ve eşzamanlı kodlama süreci, başlangıç, odaklı ve teorik kodlamaya göre tanımlanıyor mu?*
- *Hangi kodlar belirli kodlama seviyelerine rehberlik etti ve nasıl?*
- *Odaklı kodlama yapılmadan önce temel sosyal süreç tanımlanıyor mu?*
- *Hangi teorik kodlar, teoriyi ilerici bir soyutlama düzeyine yapılandırdı?*
- *Kodlarla kodları, kodları kategorilerle ve kategorileri kategorilerle karşılaştırmak için sürekli karşılaştırma yöntemi kullanılıyor mu?*
- *Eşzamanlı veri toplama, analiz ve kodlama, teorik örnekleme ve yazılı memos tarafından yönlendiriliyor mu?*

Yazının Gözden Geçirilmesi

Araştırmacıların baskın teorik çerçevelere sorgusuz sualsiz boyun eğmesiyle ilişkili potansiyel riskler vardır. PKGT açık, bağlayıcı olmayan, eleştirel ve analitik bir bakış açısıyla

yaklaşmayı savunmaktadır. Glaseryen GT aksine, ancak Straussçu ve PKGT ile uyumlu olarak, çalışma için savunulabilir bir gerekçe oluşturmak, var olanı tekrar bulmaya çalışmaktan kaçınmak ve kuramsal duyarlılığı artırmak için yazının gözden geçirilmesi önerilmektedir (Charmaz & Thornberg, 2021). Yazın gerçek olarak değil, geçici ve yanlılanabilir olarak ele alınmalıdır (Thornberg & Dunne 2019). PKGT epistemolojik bakış açısına uygun olarak, pozitivist araştırmacıların verilerin içine gizlenmiş bir teoriyi keşfetmesinden ziyade, GT'nin doğası kaçınılmaz olarak araştırmacı, çevre, katılımcılar ve yazın arasındaki etkileşim tarafından bilgilendirilecek olan bir teorinin organik inşasını içerdiği savunulmaktadır (Thornberg & Dunne, 2019). Bu nedenle, PKGT'yi kullanmayı tercih eden araştırmacılar, sözde 'kirlenmeyi' (Glaser, 1978, 2001) önlemek mevcut yazında erken etkileşimden kaçınmak yerine bu konuda kasıtlı, bilgili ve bilinçli bir duruş benimsemelidir. Yani, mevcut yazınla erken ilişkiye geçmenin sakıncalarından çok daha ağır basan faydalar sunduğunu kabul etmeli, ancak bu tür sakıncaların potansiyelini de göz ardı etmemelidirler. Daha da önemlisi, mevcut teorik yapılar ve çerçeveler, araştırmacı tarafından belirlenen kriterleri yerine getirerek anlatıya girmeyi hak etmelidir (Charmaz, 2014a). Diğer teorilerin değerlerinin benimsenmesi ve bunların teorik örnekleme, sürekli karşılaştırma ve memos yazma gibi belirli tekniklerle hayata geçirilmesi yoluyla, mevcut yazınla erken ve sürekli etkileşim, belirli araştırma ortamına sağlam bir şekilde dayanan ve mevcut teorilerden ziyade ampirik verilere ayrıcalık tanınmasından türetilen yaratıcı, anlayışlı, sağlam teoriler üretmek için kullanılabilir.

GT'nin araştırmacıları nereye götüreceğini önceden bilmedikleri için çalışmalarını tamamlarken sistematik bir yazın taraması yapmalarında sakınca yoktur. Nihai kategori ya da kategoriler mevcut yazınla karşılaştırılır. Analiz tamamlandıktan sonra, daha önceki inceleme sırasında ele alınmayan durum çalışmaları ve perspektifleri de içerebilecek yazınla karşılaştırma yapılması kıymetlidir (Charmaz & Thornberg, 2021). Yapılan inceleme geliştirilen fikirlere odaklanacaktır. Bu inceleme araştırmacıya analizinin alandaki öncü fikirlere nasıl uyduğunu, bunları nasıl genişlettiğini veya bunlara nasıl meydan okuduğunu gösterme fırsatı verecektir. Okuyucunun araştırmacıların metodolojik bağlılıklarındaki tutarlılığını görmeleri adına araştırmacıların hangi zaman diliminde yazın incelemesi yaptıklarını açıkça ortaya koymalı ya da ilk incelemeyi yapıp yapmadıklarını ve teori geliştirdikten sonra yazın taramasını nasıl yaptıklarını rapor etmelidirler.

Yazının Gözden Geçirilmesi Soruları:

- *Yazın, bağlamsal çerçeveyi genişletmek için başlangıçta gözden geçiriliyor mu? Neden ve nasıl?*
- *Yazın, teori geliştirme sırasında ortaya çıkan kavramlar ve teori temelinde gözden geçiriliyor mu? Nasıl ve hangi gerekçeyle?*

Teorik Doygunluk

Verilerle ve bu veriler hakkındaki fikirlerle düşünme deneyleri yapılmalı. Bunun için verilerin olası tüm teorik açıklamaları araştırılmalı ve kontrol edilmelidir (Charmaz & Thornberg, 2021). Kodların, kategorilerin ve teorik taslaklar her zaman geçici ve yeni veriler ve daha ileri analizler ışığında gözden geçirilmeye ve hatta reddedilmeye açık olarak ele alınacağı unutulmamalıdır.

Nitel araştırmacılar, sürekli karşılaştırmalı analiz kullanarak kategoriler ve süreçler hakkında teoriler oluşturmak yerine, verileri özetlemek ve sentezlemek için kodlama ve memos

yazmayı sıklıkla benimserler. Dolayısıyla teori inşası ya da iddiası GT çalışmalarını diğer nitel araştırma türlerinden ayırır. Birçok araştırmacı GT ile teori inşa ettiklerini iddia eder, ancak yaptıkları zayıf analizler bu iddialarını çürütmektedir. Ancak teori oluşturma sürecinde araştırmacı durup, düşünüp yeniden değerlendirme yapması gerekir (Charmaz, 2014a). Araştırmacı çalışılan fenomen hakkında kıyaslamalar yapar, farklı açılardan bakar, bu bakış açılarının yol açtığı yollardan giderek yeni fikirleri bunlar üzerine inşa eder. Teori oluşturma, dahil olan eylemleri görmeyi, bağlantılar kurmayı ve sorular sormayı teşvik eder. PKGT, mevcut teorilerden paketlenmiş fikirleri ve otomatik cevapları ithal etmekten ve empoze etmekten kaçınan teorik açılımlar sağlar. Teorileştirmenin nasıl uygulandığı ve teorileştirmenin içeriğinin nasıl oluşturulduğunu, sahada ne bulunduğuyla bağlı olarak değişir. Teorileştirildiğinde temellere inilir, soyutlamalara ulaşılır ve deneyim araştırılır. Teorileştirmenin içeriği, çalışılan hayatın özüne iner ve bu konuda yeni sorular ortaya atar (Thornberg & Charmaz, 2014).

GT araştırmalarında teorik doygunluğun amacı, ortaya çıkan teorinin kavram ve kategorilerini yoğunlaştırmaktır. Bu, katılımcı örneklemesinin ideal olarak yeni bilgi elde edilmediği noktaya kadar devam ettiği nitel araştırmalardaki doygunluk veya fazlalıktan farklıdır. Doygunluk aynı örüntüyü tekrar tekrar görmek değildir. Örüntünün yeni bir özelliği ortaya çıkmayana kadar, örüntünün farklı özelliklerini ortaya çıkaran bu olayların karşılaştırmalarının kavramsallaştırılmasıdır (Charmaz, 2006; Glaser, 2001). Charmaz (2014a), araştırmacı kategorilerine baktığında yeni veri toplamanın ya da daha fazla yeni teorik fikir vermediğine karar verdiğinde ya da o an teorik kategorilerinde yeni özellikler görmediğinde çalışmasının teorik doygunluğa ulaştığını düşünebilir. GT doygunluk bu nedenle teoriktir çünkü teorinin doygunluğuna dayanır. Burada veri toplama, analiz ve kodlama, çekirdek kategori veya ortaya çıkan teoriyle ilgili yeni içgörüler olmadığı için sona ermelidir. Okuyucunun bu ayrımı görebilmesi için araştırmacılar teorik doygunluğa nasıl ulaştıklarını açıklamalıdır. Araştırmacı kategorileriyle veriler arasında karşılaştırma yaparak, bu karşılaştırma sonrasında nasıl anlamlar çıktığına bakıp araştırmacıyı bir yere götürüp götürmediğine göre kendi değerlendirmesini yapabilir.

Teorik Doygunluk Sorusu: Teorik doygunluğun erişimi, kavramlar ve kategoriler ve ortaya çıkan teori ile ilgili herhangi bir yeni anlayışa göre açıklanıyor mu?

Sonuçlar/ Teori

PKGT, teorileştirme ve araştırma pratiğini birbirine bağlar ve insanları ve onların bakış açılarını ön plana çıkarır. PKGT araştırmacının bunu yapma şekli, pragmatist mantıktaki hepten gitmeli (abdüktif) akıl yürütmeye benzer (Charmaz vd., 2018; Peirce, 1979). Hikayeler ve analiz arasında gidip gelir ve böylece deneyimin geçiciliği ile yayınlanmış sözün kalıcılığı arasında hassas bir denge kurarlar. Katılımcıların deneyimlerini işlemek için onların anlamlarının ve eylemlerinin derinine inmek gerekir. Onların hikayelerini dinler, eylemlerini izler ve anlamlarını kavramaya çalışırlar. Ancak PKGT araştırmacılarının bilme biçimi her zaman bir gerçekliğin yorumlayıcısıdır, onun yeniden üretimi değildir. Pragmatist duyarlılıklar onları örtük anlamları sezgisel bilme biçimlerine açabilir. Ancak bunları yalnızca bağlantı kurarak ve sorgulayarak yüzeyle çıkarabilirler. Bu bağlantı ve sorgulama, araştırmacıların yaşamları katılımcıların yaşamlarıyla harmanlandığında somutlaşır. Araştırmacıların yaşamları ve dünya görüşleri inceledikleri şeylerden ayrı kaldığında, bağlantı kurmak ve sorgulamak yazılı metinlerle ortaya çıkar. Bununla birlikte, keşif yapma heyecanı ve misyon duygusu, ziyaret edilen dünyaların ve incelenilen

metinlerin yaratıcı bir yorumunu inşa etmek için araştırmacılara ilham verebilir. PKGT, pragmatist mirasından onu farklı kılacak şekillerde yararlanır (Charmaz, 2017b).

GT, çalışmanın başından itibaren inşa edilen teori sonuçtur. Teorinin dayanak noktası, verilere dayandırılması gereken ve katılımcıların temel kaygılarına dayalı olarak genel davranış modelini, sosyal etkileşim yapılarını veya alandaki fenomenleri tanımlamak için kullanılan temel sosyal süreçtir. Araştırmacılar, okuyucunun teorinin yoğunluğunu ve ilişkilerini değerlendirebilmesini sağlamak için teorinin ve ilgili kategorilerinin ve süreçlerinin kapsamlı bir kavramsallaştırmasını sunmalıdır. GT'deki asıl zorluk, sadece kategorilerin bir tanımını yapmak değil, kavramsallaştırılmış bir teori geliştirmektir. Teoriyi tanımlamak için PKGT araştırmacıları nesnelci bakış açısının (Glaser, 2001) aksine Corbin ve Strauss (2015) gibi katılımcılardan sıklıkla alıntılar kullanır (Charmaz, 2006, 2014a). PKGT teorik bir açıklama gerektirir ve araştırmacıların teoriyi yazarken sonuçlar bölümünde alıntılarının kullanımını savunmaları önemlidir, çünkü çoğu hakem ve editör bu noktada gerekli bilgiye sahip olamayabilir.

Sonuçlar/Teori Soruları:

- *Teorinin ana sosyal etkileşimleri sunuldu ve açıklandı mı?*
- *Temel sosyal süreç ve ilgili kategoriler sunuldu ve açıklandı mı?*
- *Teori, katılımcıların sosyal etkileşimlerindeki temel süreçleri ve eylemleri açıklıyor mu?*
- *Teoriyi açıklamak için alıntılar kullanılıyor ve tartışılıyor mu?*

Değerlendirme Kriterleri

Bir araştırmada son noktaya gelindiğinde araştırmacının nerede olduğuna, araştırmacıya ne kazandırdığına, araştırmacının okuyucularına ve buradan elde edecekleri enformasyonla neler yapılacağına kadar genel bir değerlendirme gerektirdiğini çoğu GT teorisyeni ifade etmektedir (Charmaz, 2014a; Clarke, 2019; Corbin & Strauss, 2015; Glaser, 1992; Glaser & Strauss, 1967; Morse vd., 2021). Bu anlamda araştırmacılar hangi GT versiyonunu kullanırlarsa kullansınlar kendilerine özgü araştırmayı değerlendirme kriterlerinin gözden geçirilmesi önerilir. Örneğin Glaser (1992) "fit, work, relevance ve modifiability"; Corbin ve Strauss (2015) "validity, reliability, rigor ve credibility" ve Charmaz (2014a) "credibility, originality, resonance ve usefulness" değerlendirme kriterlerine önem verirler. Charmaz'a (2014a) göre credibility ve originality güçlü bir bileşimi resonance, usefulness ve sonraki katkının değerini artırır. Bilimsel bir katkı yapma amacı, disiplin sınırlarının ötesine geçenler de dahil olmak üzere ilgili yazının dikkatli bir şekilde incelenmesini ve ortaya çıkarılan teorinin net bir şekilde konumlandırılmasını gerektirir. PKGT araştırmacıları belirten ölçütlere dikkat ettikleri durumunda çalışmalarına fazladan niteliksel değer katacağı belirtilebilir. Bu anlamda araştırmacıların aşağıda özellikleri belirtilen kriterleri sunması ve açıklaması önemlidir.

Credibility; veriler hakkında kesin sorular sormak, araştırma süreci boyunca sistematik karşılaştırmalar yapmak ve kapsamlı bir analiz geliştirmek için yeterli ilgili veriye sahip olmakla başlar. Konu veya analiz ne kadar tartışmalı olursa, araştırmacının şüpheli kitleleri ikna etmek için o kadar fazla veriye ihtiyacı olur (Charmaz & Thornberg, 2021). Credibility ayrıca araştırmacının görüşlerini ve eylemlerini de içerir. PKGT, araştırma süreci boyunca güçlü bir düşünümsellik gerektirir. Bu, araştırmacıların, gizli inançların araştırma sürecine nasıl girebileceğine dair metodolojik öz-bilinç kazanmayı gerektiren (Charmaz, 2017b), doğal kabul edilen varsayımlarını açıklamaları gerektiği anlamına gelir. Araştırma süresince çevre ve konusu

bağlamında yakın bir ilişkiyi bu anlamda tasvir edilmesi beklenir. Araştırmacının verilerin iddiada bulunduğu fenomeni açıklamak adına yeterli olup olmadığını test etmesi ve bu süreçte veri içindeki bağlantıların derinliğine de göz atması değerlidir. Süreçte eşzamanlı olarak gözlemler ve kategoriler arasında karşılaştırma yaparak toplanan veriler ve analiz arasında mantıksal bağlantı kurulması beklenir. Araştırmacı aynı zamanda çalışmasına bir okuyucu olarak bağımsız bir değerlendirme yaparak yeterli kanıt sunup sunmadığını değerlendirmelidir.

Originality; yeni içgörüler sunmak, bilinen bir sorunun yeni bir kavramsallaştırmasını sağlamak ve analizin önemini ortaya koymak gibi çeşitli şekillerde olabilir (Charmaz & Thornberg, 2021). Araştırmacı, oluşturduğu kategorilerin yeniliğine bakarak bilime ya da uygulayıcılara yeni anlayışlar getirip getirmediğini belirtmelidir. Analiz sonuçlarının toplanan verilerin yeni kavramsal sunumunu vermesi beklenirken çalışmanın sosyal ve teorik olarak öneminden bahsedilmesi istenir. Son olarak bu kriterde araştırmacıdan ortaya çıkarılan enformasyonun yeni fikir, kavram, uygulamaya dönük yenilik getirerek mevcut olanları nasıl geliştirebileceği ya da onlara nasıl katkı sağlayacağı burada belirtilmesi önerilmektedir.

Resonance; araştırmacıların yalnızca araştırma katılımcılarının deneyimlerini temsil etmekle kalmayıp aynı zamanda başkalarına da içgörü sağlayan kavramlar oluşturduklarını gösterir. Resonance elde etmek için araştırmacılar, veri toplama stratejilerini katılımcılarının deneyimlerini aydınlatmaya uygun hale getirmelidir (Charmaz & Thornberg, 2021). Bu anlamda araştırmacıdan kategorilerin çalışılan deneyimin bütünlüğünü yansıtmaması beklenir. Fenomenin içerisinde yer alan ve çok anlaşılmamış, ya da kesin olarak değerlendirilmemiş olarak değerlendirilen anlamların ortaya çıkarılıp ifade edilmesi oldukça kıymetlidir. Diğer yandan verilerden daha büyük topluluklar ya da kurumlar ile bireysel yaşamlar arasında bağlantılar varsa bunlar kurulup yazılması önerilir. Ortaya çıkarılan teorinin gerçek anlamda katılımcılar ya da onların koşullarını paylaşan diğer insanlar için bir anlam olmasını gösterilebilmesi araştırmanın kalitesini oldukça arttıracaktır. Ortaya konulan sonuçların onlara yaşamları ve dünyaları hakkında daha derin içgörüler sunup sunmadığı değerlendirilebilmesi ayrıca kıymetlidir.

Usefulness; araştırma katılımcılarının günlük yaşamlarına ilişkin anlayışlarını netleştirmeyi, politika ve uygulama için bir temel oluşturmayı, yeni araştırma alanlarının yaratılmasına katkıda bulunmayı ve yaygın süreç ve uygulamaları ortaya çıkarmayı içerir (Charmaz & Thornberg, 2021). Araştırmacı sonuç olarak insanların gündelik dünyalarında kullanabilecekleri yorumlar sunmasına katkı sunacak ifadelere yer vermelidir. Çalışmada oluşturulan kategorilerin uygulama adına bir genel süreç önerip önerilmediği belirtilerek ki öneriyorsa da bu genel süreçleri çıkarımlar yaparak ifade edilmesi kıymetlidir. Bu çalışma sonrasında diğer önemli alanlarda daha ileri araştırmalara nasıl yol açabileceği ifade edilerek bilim dünyası bilgi birikimine nasıl katkıda bulunduğu da ayrıca işlenmelidir. Son olarak çalışmanın hem insanlık hem de tüm dünya adına nasıl katkısı olduğu da belirtilmelidir.

Değerlendirme Kriterleri Sorusu: Credibility, originality, resonance ve usefulness kriterleri sunuldu ve açıklandı mı?

Tartışma

GT çalışmasının bu bölümünde, teori oluşturulduktan sonra yapılan yazın taramasından elde edilen kavramlar, teorinin kavram ve kategorilerini karşılaştırmak ve kilit ilişkilerin neden var olduğunu ve ne anlama geldiğini tartışmak için kullanılır. Tartışma, teoriyi daha yüksek bir soyutlama düzeyinde açıklamak amacıyla diğer ampirik bulgulardan ve teorilerden yararlanır.

Araştırmacılar, teorideki kategoriler ve kavramlar arasındaki kilit ilişkilerin tartışıldığından ve ilgili yazınla ilişkilendirildiğinden emin olmalıdır.

Tartışma Sorusu: Kategoriler ve kodlar arasındaki temel ilişkiler tartışıldı ve ilgili yazınla ilişkilendirildi mi?

Sonuç ve Öneriler

Kathy Charmaz'ın PKGT'si diğer türlerin etkileşimiyle günden güne gelişerek, dönüşerek 27 Temmuz 2020 tarihinde ölümünden sonra da yaygınlaşmaktadır. Bu denli uluslararası yazına güçlü katkı sağlayan PKGT'nin kullanımının Türkiye'de de nitelikli şekilde yaygınlaşması kıymetlidir. Bu amaçla tasarlanan çalışmanın içerisinde yer alan sorulara cevap bularak, araştırmacıya araştırmaya başlamadan önce, araştırma süresince ve bitiminde ya da editörlere ve hakemlere gelen GT bağlamındaki çalışmaları değerlendirebilmeleri adına katkı sağlayacağı umut edilmektedir.

Özellikle çalışmalar değerlendirilirken hangi felsefeyi temel aldığı konusu çalışmanın niteliğinin kilit noktası olarak düşünülmelidir. Örneğin yazında görüleceği üzere pozitivist bir anlayışla çalışma tasarımı yapılırken onun gerektirdiği değerlendirme kriterlerine uyulmamaktadır. Bahsedildiği üzere üç türün değerlendirme kriterleri kendine göre çeşitlenmektedir. Özellikle GT olarak ifade edilen çalışmalarda üç türde de ortak olan memos yazma, teorik örneklem, teorik doygunluk, süreçte sürekli kodlar kategoriler temalar arasında karşılaştırmalar gibi önemli niteliklerden bahsedilmediği görülmektedir. En büyük yapılan hataların başında ise araştırmacıların tüm veriyi topladıktan sonra analiz etmeleridir. PKGT dahil olmak üzere tüm GT türlerinde kullanılan teorik örneklemle verilerin analizi ve veri toplama süreci eşzamanlıdır, biri bittikten sonra diğerinin başlaması gibi bir durum söz konusu değildir (bkz. Şekil 2). Hem araştırmacıların hem de editör ve hakemlerin bu noktada önemle dikkat etmesi çalışmaların niteliği açısından değerlidir.

PKGT muğlak verileri ve cevaplanmamış soruları fark edilmesine yardımcı olur ve bu belirsizlikler ve cevaplanmamış sorular ortaya çıktıkça analizleri daha da ileri götürmemizi teşvik eder. Bunu yaptıkça, öngörülemeyen teorik fikirler ve yönler belirginleşirken dile çok dikkat etmeye yardımcı olur. Kodlamayı aktif, ortaya çıkan bir strateji olarak ele alan PKGT, örtük anlamları ve eylemleri ortaya çıkarır ve bunlar arasında bağlantılar kurar. Benzer şekilde, sosyal adalete ilişkin konular (Charmaz, 2020), gizli ve kabul edilmiş eşitsizlikler gibi konular görünür hale gelebilir ve bu da bizi eleştirel sorgulamaya götürür (Charmaz, 2017b). Dikkatli kodlama sayesinde görüşmelerin mikro düzeydeki analizlerinden hem teorikleştirme hem de eleştirinin kolektif düzeylerine geçilebilir. Böylece incelenen fenomenleri sosyal konularına ve kökenlerine bağlanabilir. Temel kategorilerimizin teorik örneklemesi, nitel araştırmanın doğasında var olan belirsizlikleri ve araştırma sürecinin dağınıklığını kabul ederken yeni görüşler edinmemize ve eski varsayımlara meydan okumamıza olanak tanır. Bunun yanı sıra PKGT araştırmacıları gerçekliği sosyal olarak görmeli, deneyimi sosyal bağlamına yerleştirmeli ve buna göre süreçleri incelemelidir. Bunu yaparken sürecin değişken, biraz belirsiz bir gerçekliği olduğunu unutmamalıdır. İnsanları aracı aktörler olarak görerek onların çoklu bakış açıları araması ve onların analitik dillerine dikkat etmesi önemlidir. Ortaya çıkan anlamları ve eylemleri ve her birinin diğerini nasıl etkilediğini inceler ve eylemi teorileştirmek için yöntemler sunar. Araştırmacı ile araştırılan arasında bağ kurar, kendisini sadece gözlemci olarak tanımlamaz ve hem içeriden hem dışarıdan değerlendirme amacıyla olur. Bununla birlikte PKGT'nin felsefi

köklerinin pragmatist olduğunu ve pozitivist epistemolojileri reddettiği bilinmelidir. Aynı zamanda disiplinler arası erişimi olduğunu ve sosyal adalet araştırması yürütmek için bir yöntem sağladığı söylenebilir. Araştırmacının özellikle şu özelliklere sahip olması PKGT adına önemlidir (Charmaz, 2017b); güç ve eşitsizliği incelemek için bir yol sunması, toplumsal bilincin gelişmesini teşvik etmesi, düşünömsellik (reflexivity) ve metodolojik özbilinç sahip olması.

Araştırmacıların diğer nitel yöntemler yanı sıra grounded teori (GT) kullanarak, araştırma katılımcılarının anlamlarını ve eylemlerini anlamak için içeriden başlayabilir. Charmaz'a (2017a: 300) göre GT'nin diğer nitel yöntemlere göre şu üstünlükleri vardır: "çoğu söylem analizi dışarıdan başlar ve eylemleri analiz eder. GT hikayelerinin detaylarına bakar ve sosyal bilimsel hikayelere geçer. Anlatı analizi genellikle tüm hikayelere bakar ve daha sonra bunların parçalarını analiz eder. GT teori inşa etmeyi amaçlar; fenomenoloji ise betimlemeyi". Bununla birlikte PKGT araştırmacıları insanları yaratıcı, araçsal ve pragmatik olarak görürler. İnsanların sorunları çözmek için çevreyi kullanan aktif, yaratıcı araçlar ve pragmatik varlıklar olduğu varsayımları vardır. Hem düşünmenin hem de algılamanın araçsal değeri vardır. Dolayısıyla düşünce, eylemlilik ve yaratıcılık pratiktir ve insan dünyasının şekillenmesinde etkilidir (Belgrave vd., 2021). PKGT araştırmacıları arasında bilgi geçicidir, bir tür temel hakikat değildir ve en iyi faydasına göre değerlendirilir. Bilgi doğası gereği sosyaldir. PKGT özcü hakikat kavramını reddeder, bununla birlikte sosyal aktörler arasındaki uzlaşmaya dayanan daha az mutlakçı bir hakikat görüşü tamamen pragmatist geleneğin içindedir. Bilginin sosyal ve deneysel doğasını bir kez kabul edildiğinde, meslekten olmayan ve uzman bilgisi arasında bir çizgi çekilemeyeceğini varsayarlar. Dahası, bilme sürecine odaklanmak, düşünömsellik ve konumsallık konularına dikkat edilmesine yol açar (Bryant, 2019) ki bunlar günümüzde teori ve araştırmalarda büyük ilgi gören konulardır. Bu anlamda GT'nin bir türü olan PKGT kullanacak araştırmacıların ellerinde yeni teoriler oluşturmak ya da var olanları geliştirmek adına güçlü alet çantası olacağı söylenebilir.

Hemşirelik, psikoloji, kamu çevre iş sağlığı, yönetim, eğitim, işletme, bilgi sistemleri, rehabilitasyon, psikiyatri, turizm, sosyoloji, sosyal hizmet, gerontoloji, onkoloji, bağımlılık, politika, kentsel çalışmalar, beslenme, toplu taşıma gibi çok geniş bir spektrumda PKGT çalışmalarını yazında görmek mümkün. Bu anlamda hangi alanda olunursa olsun PKGT kullanılabileceği gözlenmektedir. Diğer değişle Türkiye'deki araştırmacıların PKGT gibi güçlü niteliklere sahip bir sistematik yaklaşımı istedikleri çalışmada kullanabilirler. Bunun yanı sıra araştırmacılar PKGT'yi nitel araştırmalar yanı sıra karma yöntem (Aşkun & Çizel, 2020; Guetterman vd., 2019; Gunbayi, 2020c, 2020b, 2020a; Johnson & Walsh, 2019) araştırmalarında da kullanması yazına güçlü katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda hem nitel hem nicel hem de karma araştırmalarında araştırmacılar hem nitel hem de nicel verileri ayrı ayrı ya da birlikte kullanılabileceği nitel karşılaştırmalı analizden de yararlanabilirler (Aşkun vd., 2021; Aşkun & Erkoymuncu, 2023; Çizel vd., 2022; Ragin, 2014; Rihoux & Ragin, 2009).

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Kaynakça/References

- Aşkun, V. (2022). *Karmaşık uyarlanabilir sistem bakış açısıyla sürdürülebilir kariyere ilişkin bir model önerisi* (Doktora Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Aşkun, V. & Çizel, R. (2020). Twenty years of research on mixed methods. *Journal of Mixed Methods Studies, 1*(1), 26-40.
- Aşkun, V., Çizel, R. ve Çizel, B. (2021). Ülkelerin inovasyon düzeyinin sosyal sermaye, ekonomik değer algısı ve politik kültürle karmaşık ilişkisi: Bulanık küme nitel karşılaştırmalı analiz. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 16*(2), 317-340.
- Aşkun, V. & Erkoyuncu, M. (2023). Toplumsal cinsiyet algısı ve demografik farklılıkların esenlik üzerindeki karmaşık etkisi: Türkiye örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 18*(3), 834-855.
- Belgrave, L. L., Seide, K. K. & Charmaz, K. (2021). Toward an expanded definition of symbolic interactionism. D. vom Lehn, N. Ruiz-Junco ve W. Gibson (Ed.), *The Routledge International Handbook of Interactionism* in (ss. 403-415). London: Routledge.
- Bryant, A. (2019). *The Varieties of Grounded Theory*. London: SAGE.
- Bryant, A. & Charmaz, K. (2019). *The SAGE Handbook of Current Developments in Grounded Theory*. London: SAGE .
- Charmaz, K. (2006). *Constructing Grounded Theory: A Practical Guide Through Qualitative Analysis*. London: SAGE.
- Charmaz, K. (2010). Studying the experience of chronic illness through grounded theory. G. Scambler ve S. Scambler (Ed.), *Assaults on the Lifeworld: New Directions in the Sociology of Chronic and Disabling Conditions* in (ss. 8-36). London: Palgrave.
- Charmaz, K. (2011). Grounded theory methods in social justice research. N. L. Denzin ve Y. Lincoln (Ed.), *The SAGE Handbook of Qualitative Research* in (4. bs, ss. 359-380). Thousand Oaks: SAGE.
- Charmaz, K. (2014a). *Constructing Grounded Theory* (2. bs). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Charmaz, K. (2014b). Grounded theory in global perspective: Reviews by international researchers. *Qualitative Inquiry, 20*(9), 1074-1084.
- Charmaz, K. (2017a). Constructivist grounded theory. *The Journal of Positive Psychology, 12*(3), 299-300.
- Charmaz, K. (2017b). The power of constructivist grounded theory for critical inquiry. *Qualitative Inquiry, 23*(1), 34-45.
- Charmaz, K. (2020). With constructivist grounded theory you can't hide: Social justice research and critical inquiry in the public sphere. *Qualitative Inquiry, 26*(2), 165-176.
- Charmaz, K. (2021). The genesis, grounds, and growth of constructivist grounded theory. J.M. Morse, B. J. Bowers, K. Charmaz, A. E. Clarke, J. Cobin, C. J. Porr ve P. N. Stern (Ed.), *Developing Grounded Theory: The Second Generation Revisited* in (2nd bs, ss. 153-187). New York: Routledge .
- Charmaz, K. & Thornberg, R. (2021). The pursuit of quality in grounded theory. *Qualitative Research in Psychology, 18*(3), 305-327.
- Charmaz, K., Thornberg, R. & Keane, E. (2018). Evolving grounded theory and social justice inquiry. N. K. Denzin ve Y. S. Lincoln (Ed.), *The SAGE Handbook of Qualitative Research* in (5th bs, ss. 411-443). Thousand Oaks: SAGE.

- Çizel, R., Aşkun, V. & Çizel, B. (2022). Sosyal bilim araştırmalarında bulanık küme nitel karşılaştırmalı analiz yönteminin kullanımı. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 42(2), 549-588.
- Clarke, A. E. (2003). Situational Analyses: Grounded Theory Mapping After the Postmodern Turn. *Symbolic Interaction*, 26(4), 553-576.
- Clarke, A. E. (2019). Situating Grounded Theory and Situational Analysis in Interpretive Qualitative Inquiry. A. Bryant ve K. Charmaz (Ed.), *The SAGE Handbook of Current Developments in Grounded Theory* in (ss. 3-48). London: SAGE.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2015). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory* (4. bs). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Glaser, B. (1978). *Theoretical Sensitivity: Advances in the Methodology of Grounded Theory*. Mill Valley: Sociology Press.
- Glaser, B. (1992). *Basics of Grounded Theory Analysis: Emergence Vs. Forcing*. Mill Valley, CA: Sociology Press.
- Glaser, B. (2001). *The Grounded Theory Perspective: Conceptualization contrasted with Description*. Mill Valley: Sociology Press.
- Glaser, B. & Strauss, A. (1967). *The Discovery of Grounded Theory*. Chicago: Aldine.
- Guetterman, T. C., Babchuk, W. A., Howell Smith, M. C. & Stevens, J. (2019). Contemporary Approaches to Mixed Methods—Grounded Theory Research: A Field-Based Analysis. *Journal of Mixed Methods Research*, 13(2), 179-195.
- Gunbayi, I. (2020a). Action research as a mixed methods research: Definition, philosophy, types, process, political and ethical issues and pros and cons. *Journal of Mixed Methods Studies*, 1(2), 16-25.
- Gunbayi, I. (2020b). Knowledge-constitutive interests and social paradigms in guiding mixed methods research (MMR). *Journal of Mixed Methods Studies*, 1(1), 44-56.
- Gunbayi, I. (2020c). Systematic curriculum and instructional development for a mixed methods re-search: SCID-MMR. *Journal of Mixed Methods Studies*, 1(1), 1-27.
- Gunbayi, I. & Sorm, S. (2018). Social paradigms in guiding social research design: The functional, interpretive, radical humanist and radical structural paradigms. *International Journal on New Trends in Education and Their Implications*, 9(2), 57-76.
- Gunbayi, I. & Sorm, S. (2020). *Social Paradigms in Guiding Management Social Development and Social Research*. Ankara: Pegem Academy.
- Henwood, K. & Pidgeon, N. (2003). Grounded theory in psychological research. P. M. Camic, J. E. Rhodes ve L. Yardley (Ed.), *Qualitative Research in Psychology: Expanding Perspectives in Methodology and Design* in (ss. 131-155). Washington: APA.
- Johnson, R. & Walsh, I. (2019). Mixed Grounded Theory: Merging Grounded Theory with Mixed Methods and Multimethod Research. A. Bryant ve K. Charmaz (Ed.), *The SAGE Handbook of Current Developments in Grounded Theory* in (ss. 517-531). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Lempert, L. B. (2007). Asking questions of the data: Memo writing in the grounded theory tradition. A. Bryant ve K. Charmaz (Ed.), *The Sage Handbook of Grounded Theory* in (ss. 245-264). London: SAGE.
- Morse, J., Stern, P. N., Corbin, J., Bowers, B., Charmaz, K. & Clarke, A. E. (2009). *Developing Grounded Theory: The Second Generation*. London: Routledge.

- Morse, Janice M., Bowers, B. J., Charmaz, K., Clarke, A. E., Corbin, J., Porr, C. J. & Stern, P. N. (2021). *Developing Grounded Theory: The Second Generation Revisited* (2nd bs). New York: Routledge.
- Nelson, J. (2017). Using conceptual depth criteria: addressing the challenge of reaching saturation in qualitative research. *Qualitative Research*, 17(5), 554-570.
- Peirce, C. S. (1979). *Collected paper of Charles Sanders Peirce. Vol. III: Science and Philosophy* (A. W. Burks, Ed.). Cambridge: Harvard University Press.
- Ragin, C. C. (2014). *The Comparative Method: Moving Beyond Qualitative and Quantitative Strategies with A New Introduction*. California: University of California Press.
- Rihoux, B. & Ragin, C. C. (2009). *Configurational comparative methods: Qualitative comparative analysis (QCA) and related techniques*. California: Sage.
- Saldaña, J. (2016). *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. London: SAGE.
- Schatzman, L. (1991). Dimensional analysis: Notes on an alternative approach to the grounding of theory in qualitative research. *Social Organization and Social Process: Essays in Honor of Anselm Strauss* in (ss. 303-314). New York: Aldine de Gruyter.
- Stern, P. N. & Porr, C. J. (2011). *Essentials of Accessible Grounded Theory*. Walnut Creek: Left Coast Press.
- Strauss, A. & Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. Newbury Park: SAGE.
- Strauss, A. & Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques* (2nd bs). Thousand Oaks: SAGE.
- Tarozzi, M. (2011). On translating grounded theory: When translating is doing. V. B. Martin ve A. Gynnild (Ed.), *Grounded theory: The philosophy, method, and work of Barney Glaser* in (ss. 161-174). Baca Rotan: Brown Walker.
- Tavory, I. & Timmermans, S. (2014). *Abductive Analysis: Theorizing Qualitative Research*. Chicago: University of Chicago Press.
- Thornberg, R. (2012). Informed grounded theory. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 56(3), 243-259.
- Thornberg, R. & Charmaz, K. (2014). Grounded Theory and Theoretical Coding. U. Flick (Ed.), *The SAGE Handbook of Qualitative Data Analysis* in (ss. 153-169). London: SAGE.
- Thornberg, R. & Dunne, C. (2019). Literature review in grounded theory. A. Bryany ve K. Charmaz (Ed.), *The SAGE Handbook of Current Developments in Grounded Theory* in (ss. 206-221). London: Sage.

İletişim/Correspondence

Prof. Dr. İlhan GÜNBAI, igunbayi@akdeniz.edu.tr
Dr. Öğr. Gör. Volkan AŞKUN, volkanaskun@gmail.com

EK:

Tablo 1 PKGT Uygulama Kontrol Listesi

Felsefesi	Pragmatik konstrüktivist mi?
Araştırmacının Rolü	Araştırmacıların katılımcı ile iki yönlü bir etkileşim içindeki yansıtıcı ve yorumlayıcı duruşu tanımlanıyor ve açıklanıyor mu?
Çalışmanın Amacı	Süreç ve eylemleri incelemeye odaklanan bir teori oluşturmak için mi sunuluyor?
Örnekleme Prosedürleri	Veri toplamanın başlangıcında yapılan ilk örnekleme tanımlanıyor ve açıklanıyor mu? Ortaya çıkan kategorilerin teorik örnekleme ve veri toplamadan teori tanımlanıyor ve açıklanıyor mu? Katılımcıların seçimine teorik örnekleme rehberlik ediyor mu? Nasıl?
Veri Toplama	Veri toplama yöntemleri tanımlanıyor ve açıklanıyor mu?
Memos	Çalışma boyunca kavramlar ve kategoriler hakkında memos yazıldı mı ve bunlar teoriyi formüle etmek ve inşa etmek için kullanılıyor mu?
Analiz ve Kodlama	Kodlama seviyeleri ve eşzamanlı kodlama süreci, başlangıç, odaklı ve teorik kodlamaya göre tanımlanıyor mu? Hangi kodlar belirli kodlama seviyelerine rehberlik etti ve nasıl? Odaklı kodlama yapılmadan önce temel sosyal süreç tanımlanıyor mu? Hangi teorik kodlar, teoriyi ilerici bir soyutlama düzeyine yapılandırdı? Olayları olaylarla, olayları kategorilerle ve kategorileri kategorilerle karşılaştırmak için sürekli karşılaştırma yöntemi kullanılıyor mu? Eşzamanlı veri toplama, analiz ve kodlama, teorik örnekleme ve yazılı memos tarafından yönlendiriliyor mu?
Literatürün gözden geçirilmesi	Literatür, bağlamsal çerçeveyi genişletmek için GT çalışmasında başlangıçta gözden geçiriliyor mu? Neden ve nasıl? Literatür, teori geliştirme sırasında ortaya çıkan kavramlar ve teori temelinde gözden geçiriliyor mu? Nasıl ve hangi gerekçeyle?
Teorik Doygunluk	Teorik doygunluğun erişimi, kavramlar ve kategoriler ve ortaya çıkan teori ile ilgili herhangi bir yeni anlayışa göre açıklanıyor mu?
Sonuçlar/Teori	Teorinin ana sosyal etkileşimleri sunuldu ve açıklandı mı? Temel sosyal süreç ve ilgili kategoriler sunuldu ve açıklandı mı? Teori, katılımcıların sosyal etkileşimlerindeki temel süreçleri ve eylemleri açıklıyor mu? Teoriyi açıklamak için alıntılar kullanılıyor ve tartışılıyor mu?
Değerlendirme kriterleri	Credibility, originality, resonance ve usefulness kriterleri sunuldu ve açıklandı mı?
Tartışma	Kategoriler ve kodlar arasındaki temel ilişkiler tartışıldı ve ilgili yazınla ilişkilendirildi mi?